

MLADIKA

Oktober 2009

cena 3,00 €

Štev. 8

*Pustili smo se
presenetiti*

UVODNIK

Anita Perič

**PRIČE IN
DOKUMENTI**

SAŠA MARTELANC

*Daljave in bližine
Vinka Beličiča*

Alice Zen

Alojz Rebula,
biografija v slikah

1000 besed

KAZALO

Pustili smo se presenetiti	1
Zvone Štrubelj: Dva novčiča človečnosti	2
Jana Kolarič: Na Kubo po skrivnost	4
Anita Perič: Priče in dokumenti ...	8
Saša Martelanc: Daljave in bližine Vinka Beličiča	10
Špela Pahor: Duhovnik Dominik Pegan (2.del)	12
Peter Merkù: Moje življenje v Nemčiji (XIV)	16
Branka Sulčič: Piccolomini in naši kraji (V)	19
Alice Zen: Alojz Rebula, biografija v slikah	22
Mogoče bi vas zanimalo zvedeti, da	24
Lida Turk: Čitalnica pri Sv. Jakobu	25
Antena	26
Knjižnica Dušana Černeta (89) ..	32

Na platnicah:

Pisma, Za smeh in dobro voljo, Beseda bralcem Mladike

Priloga: RAST 6 - 2009

IZHAJA DESETKRAT V LETU LETO LIII.

pisma ✉

Spoštovano uredništvo!

V zvezi z Vašim uvodnim razmišljanjem v zadnji številki Mladike (št. 7/2009) z naslovom »*Ko ti zmanjkajo tla pod nogami...*«, bi rad pripomnil naslednje:

1) SSO in SKGZ sta krovni organizaciji civilnega značaja, zato »na zadnjih občnih zborih naših krovnih organizacij« ni bilo možnosti razpravljati o tem, kako »očitno nismo sposobni oblikovati kako resno politiko teritorija«, ker pač ta dolžnost pritiče v prvi vrsti, če že ne izključno edini slovenski narodnoobrambni stranki v Italiji, to je SSK, oz. drugim odgovornim pri raznih strankah, ki so našim problemom kolikor toliko blizu.

2) Svet slovenskih organizacij (SSO) se je kljub temu na vseh ravneh stalno zavzemal za politično pravičnost povsod tam, kjer je to bilo potrebno in mogoče, ne nazadnje tudi v zvezi z raznimi krivičnimi razlastitvami slovenske zemlje. Prizadevanja SSO za celovito ohranitev naše slovenske narodne skupnosti je več kot kristalna, saj temelji na načelih in vrednotah, ki so nam posebej pri srcu, in te so: slovenstvo, krščanstvo, demokracija, na principih torej, na katerih sloni tudi statut SSO.

Dr. Drago Štoka

Predsednik Sveta slovenskih organizacij

Novo pri Mladiki

Marica Nadlišek Bartol

AMERIKA

IN DRUGE ZGODBE
O MOJIH OTROCIH

Kako so preživljali svoje otroštvo pri
Svetem Ivanu Mašenka, Vladimir,
Branko, Ksenija in Nenad.

18,00 €

SLIKA NA PLATNICI: Zveza slovenske katoliške prosvete v Gorici je ob svoji petdesetletnici pripravila v Kulturnem centru Lojze Bratuž Kalmanovo opereto *Grofica Marica*, ki so jo po premieri še večkrat ponovili (foto D. Devetak).

UREDNIŠKI ODBOR: David Bandelj, Jadranka Cergol, Liljana Filipčič, Ivo Jevnikar, Marij Maver (odgovorni urednik), Saša Martelanc, Sergij Pahor, Mitja Petaros, Nadia Roncelli, Matjaž Rustja, Tomaž Simčič, Breda Susič, Neva Zaghet, Zora Tavčar, Evelina Umek in Ivan Žerjal.

SVET REVIJE: Lojzka Bratuž, Silvija Callin, Peter Černic, Marija Češčut, Danilo Čotar, Diomira Fabjan Bajc, Ivo Kerže, Lučka Kremžar De Luisa, Sara Magliacane, Peter Močnik, Aleksander Mužina, Milan Nemač, Adrijan Pahor, Štefan Pahor, Bruna Pertot, Marijan Pertot, Ivan Peterlin, Alojz Rebula, Peter Rustja, Ester Sferco, Marko Tavčar, Andrej Zaghet, Edvard Žerjal in člani uredniškega odbora.

Uredništvo in uprava:
34133 Trst, Italija, ulica Donizetti 3
tel. 040-3480818; fax 040-633307

uprava@mladika.com
redakcija@mladika.com

Oblikovanje: Matej Susič

Izdaja: Mladika z.z. o.z.

Registrirana pri trgovinski zbornici v Trstu
dne 21.4.1999 pod številko 114276.
Vpisana v seznam ROC dne 15.10.2005
pod številko 11721.

Član USPI
(Zveze italijanskega
periodičnega tiska)

Reg. na sodišču v Trstu št.193 dne 6.4.1957

ISSN 1124 – 657X

Tisk: Graphart srl - Trst

Izhajanje revije podpira Urad Vlade RS za
Slovence v zamejstvu in po svetu.

Pustili smo se presenetiti

Jesen je odgnala poletno brezskrbnost in nas spet spravila na realna tla. Kot mnogokrat v preteklosti je povratek tudi tokrat trd in boleč. To nas navsezadnje ne sme presenečati, saj smo podobne šoke že večkrat doživeli ob vstopanju v novo sezono. To pomeni, da nas problemi še vedno presenečajo, kot bi šlo za nove pojave, na katere nismo sposobni ustrezno odreagirati. Seveda ni res, saj smo z njimi seznanjeni že leta, ker se skoro redno iz leta v leto ponavljajo in se že dolgo ubadamo z njimi. V mislih imamo novo krizo Slovenskega stalnega gledališča, ustanove, ki je za obstoj in kulturni razvoj manjšine potrebna, ker prispeva k rasti kulturne enotnosti manjšine in jo povezuje z matico ter daje domačim umetnikom možnost, da razvijajo in prikažejo svojo ustvarjalnost.

Prav tako smo se pustili presenetiti ob novici o zmanjšanju prispevkov iz državne blagajne, ki jih je manjšina deležna že skoraj dvajset let in jih je zakon 38 iz leta 2001 potrdil. Ta sredstva, ki so nam na začetku omogočila, da smo zlezli na zeleno vejo, se dejansko niso spremenila in je njih vrednost že po desetih letih bila skoraj razpolovljena, zdaj pa jih nameravajo v nekaj letih preprosto zmanjšati še za polovico, kar bi bilo za mnoge naše ustanove naravnost pogubno. Čeprav napovedana, nas je tudi ta vladna gesta presenetila ali bolje, pustili smo se presenetiti. S sedanjo vladno večino politično sicer ne soglašamo, toda to ne bi smelo preprečiti stikov na institucionalni ravni. Paritetni odbor je edini obstoječi stični organ med institucijami in manjšino, a nima jasno določenih funkcij. Za časa levosredinske vlade naj bi za manjšinske interese skrbel eden izmed vladnih podtajnikov (kadar ni imel drugih opravkov), a je vsako zadoščenje ostalo bolj na besedni ravni. S tem, da ne izkorišča paritetnega odbora, manjšinska politika dokazuje svojo neaktivnost, stikov s strankami vladne večine pa tako in tako ni, saj se desna sredina skrbno izogiba vsakemu dialogu, ki je bil z levosredinsko koalicijo sicer običajen, čeprav ni obrodil velikih rezultatov.

Drugi problemi, ki nam kvarijo vstop v jesen, so še regulacijski načrt tržaške občine, ki je bil izdelan v duhu načrtnega naseljevanja kraškega področja in to kljub temu, da mesto kar naprej demografsko nazaduje in torej zares ne potrebuje novega teritorija za nova naselja. Že dolgo časa se v Trstu ne govori o številu praznih stanovanj, kar vzbuja sum, da jih je še vedno veliko, morda celo več kot deset tisoč, število, o katerem se je govorilo pred dvajsetimi leti. Usposobiti ta stanovanja za bivanje, bi pomenilo tudi prihraniti znatna sredstva, ki bi bila sicer potrebna za električne povezave, vodovod in kanalizacijo na kraški planoti. Da ne govorimo o dostopih v mesto. To gotovo ni pravi odnos do okolja, kaj šele do manjšine. Upravitelji imajo polna usta lepih besed, ko govorijo o razvoju mesta, medtem pa smo vsi priča le neznatnim urbanističnim posegom v samem mestnem in primestnem jedru ...

Prav tako pa nas mora skrbeti tudi načrtovani uplinjevalnik, ki predstavlja potencialno grožnjo za varnost naselij ob Žaveljskem zalivu in neposredno omejuje razvojne možnosti ne samo bližnjega teritorija, pač pa bi bil resnična ovira tudi za pristanišče, ki že tako ne more zlesti na zeleno vejo. Tržaški politični krogi pa pozdravljajo uplinjevalnik, kot so pred skoraj pol stoletja pozdravljali naftovod in njegov terminal, pravzaprav se veselijo kakršnekoli ponudbe, ki prihaja od zunaj, s čimer dokazujejo absolutno pomanjkanje lastnih idej in ustvarjalnosti glede prihodnosti Trsta.

Zvone Štrubelj

Dva novčiča človečnosti

Fragmenti poetične in narativne teologije (6)

Ničkolikokrat sem že prebral Malega princa, drobno knjižico francoskega avtorja Antoine De Saint-Exuperyja. Pred kratkim mi je v roko prišla nova francoska izdaja založbe Gallimard, ki je knjižici priložila še skice in slike pisatelja in dodatek naslovila: *Rojstvo malega princa*. V spremni besedi Allan Cerisier ugotavlja, da je mali princ Saint-Exuperyev otrok: otrok črnila, akvarelov in solz, ki jih je avtor primešal črnilu in barvam. Solze so avtorju povzročali velik razkorak med svetom otrok in odraslih, visoki zid med resnico in lažjo, globoka zarezna med bistvenim in postranskim. V vsakdanjem življenju je vse prevečkrat dana prednost narejenemu svetu odraslih, laž zmaguje nad resnico in postransko se bolj upošteva kot bistveno. Vse to je avtorju narekovalo vsebino knjige: *Dobro lahko vidiš le s srcem, bistveno je očem nevidno*.

ZUNANJA PODOBA IN NOTRANJA RESNICA

S podobno bolečino je Jezus med ljudmi opazoval globoki prepad med zunanjo podobo in notranjo resnico. To, kar ljudje pogosto postavljamo v ospredje, je lep videz, uglajena, vendar lažna zunanost. Le-to v Jezusovem nagovoru množicam predstavljajo pismouki. »Varujte se pismoukov, ki radi hodijo okrog v dolgih haljah in želijo, da jih pozdravljajo na trgih. Hočejo imeti prve sedeže v shodnicah in častna mesta na gostijah. Vdovam požirajo hiše, pri tem pa na videz pobožno opravljajo dolge molitve« (Mr 12, 38-40). To, kar pismoukom daje družbeni in verski ugled in jim dviga njihovo samopodobo – pozdravi na trgih, prvi sedeži v shodnicah, častna mesta na gostijah –, pa nikakor ni v skladu z njihovimi dejanji: vdovam požirajo hiše, pri tem pa na videz pobožno opravljajo dolge molitve.

To, v nebo vpijoče neskladje med zunanjo podobo in notranjo resničnostjo ni lastno le pismoukom Jezusovega časa, večkrat ga opažamo tudi v nas samih. Pismouki so zato prisposoda vsakega človeka. V vsakem izmed nas je želja, da bi bil njegov videz in ugled v očeh drugih najboljši in najlepši, četudi vedno ne odgovarja duhovni podobi in resničnemu notranjemu jedru osebnosti.

PISMOUKI IN UBOGE VDOVE

V Jezusovem nagovoru nastopajo pismouki, ki so moški, in vdove, ki so ženske! Že ta dvopolnost nakazuje na to, kdo je družbeno močan in kdo šibek. Pismoukom, ki so družbeno, socialno in versko privilegirani, stojijo nasproti uboge vdove, ki v družbi Jezusovega časa niso imele prav nobenih pravic. Ostale so brez moža, to je tistega, ki bi jih zaščitil in branil, zato so bile lahek plen izkoriščevalcev. Če se jih je usmilil kdo od moževih moških sorodnikov in jih s poroko zaščitil, so bile rešene, če ne, so bile izpostavljene krivicam. Da so jih izkoriščali pismouki, ki so bili uradni razlagalci svete, Mojzesove postave, nas začudi. Če je tako, je razkorak med njihovo zunanostjo in notranostjo zares velik, neskončen. Ne čudi nas več Jezusova trditev, da hinavsko, »le na videz« pobožno opravljajo dolge molitve.

Vdove tu ne predstavljajo le revnega in izkoriščanega sloja ljudi, ki obstajajo v vsaki družbi, ampak tudi tisti del nas samih, ki nam bivanjsko primanjkuje in ki nas ohranja budne za iskanje tistega, kar nas lahko dokončno izpolni in osreči. Vdova je prisposoda resnice. V življenju vsakega človeka nastopajo na njegovem življenjskem odru »pismouki«, človekov videz in njegova zunanja podoba, ki jo človek lahko manipulira z bolj ali manj večšo režijo, in vdova, resnica, ki jo človek ne more obvladovati, nadzirati ali manipulirati. Resnica je lahko le dar! Zna se pojaviti iznenada, nepredvidoma. Zahteva človekovo budnost in pripravljenost, njegovo bivanjsko odprtost. Jezus želi rešiti in ohranjati v nas to notranjo resnico, ki je kakor »vdova«, se pravi, izpostavljena, krhka in nebojglena.

JEZUS UČI Z ŽIVLJENJEM

Jezus ne oznanja le z besedo, še bolj učinkovito oznanja s svojimi dejanji in s svojim načinom življenja. Takoj za naukom o pismoukih in vdovah evangelist Marko pripoveduje, kako Jezus uči iz življenja. Njegove besede so skladne z njegovimi dejanji, z njegovo notranjo držo, z resnico, ki jo živi v vsej polnosti. V tem je drugačen od pismoukov in učiteljev postave, kar evangelist Marko poudari že

na začetku svojega evangelija: »Ljudje so se zelo čudili njegovemu nauku, kajti učil je kakor tisti, ki ima oblast, in ne kakor pismouki« (Mr 1, 22).

Jezus ni učil teorije o Bogu in o božjem kraljestvu. Učil je le to, kar je bral iz življenja. Opazujemo ga, kako se je obnašal v templju. Usedel se je nasproti tempeljski zakladnici, opazoval je ljudi, ki so dajali svoj dar, poklical je k sebi svoje učence in jim rekel: »Ta uboga vdova je vrgla več kot vsi tisti, ki so metali v zakladnico.« Presenetljivo konkretna je njegova beseda, zadene v bistvo in odkriva tiste dimenzije bivanja, na katere pozabljamo, saj največkrat ostanejo skrite našim človeškim očem.

Ta skladnost Jezusovih besed in dejanj nas usmerja k iskrenosti otroka, ki je ena sama odprtost življenju. Prikljče nam Jezusove besede: »Resnično povem vam: kdor ne sprejme božjega kraljestva kakor otrok, nikakor ne pojde vanj« (Mr 10, 15). »In razumel sem«, je zapisal tržaški pesnik Miroslav Košuta v knjigi *Kriško kraške* za otroke, »da so vsi otroci pesniki in da je svet okoli nas nekaj čudežnega, le s pravim očesom ga je treba gledati. S tistim očesom, na katerega odrasli običajno mežijo. Svet nikakor ni samo to, kar se nam kaže na prvi pogled, kar lahko otipamo in potežkamo. Svet je mnogo več, svet je globlji in višji.«

VDOVIN DAR

Globlji in višji od kogarkoli, ki so bili navzoči pri zakladnici v jeruzalemskem templju, je bil Jezusov

pogled na pojav in na dar uboge vdove. Jezus je vdovo opazil s tistim očesom, na katerega odrasli mežimo. Ugotovil je, da je mnogo bogatih veliko vrglo. Skromno oblečena, uboga vdova je v zakladnico vrgla le dva novčiča, drobiž od drobiža. Z njima se tempeljski zaklad ni nič povečal, pomnožil pa se je zaklad človečnosti. Uboga vdova je vrgla dva novčiča z darežljivim in predanim srcem. S tem je Bogu izročila sebe, svoje življenje, vse svoje stiske. Kakor uboga vdova iz Sarepte, o kateri pripoveduje Prva knjiga kraljev, je zagotovo tudi ona imela probleme s preživetjem. Podobno kot prerok Elija, ki je vdovi pomagal, da »moka v loncu ni več pošla in olja v vrču ni več zmanjkalo,« (1 Kr 17, 14) je Jezus s pozornostjo do uboge vdove pomagal nam, kristjanom, da pridemo do bistvenega: Bog ljubi iskrenega in veselega darovalca! V Božji banki so veljavni le čeki dobrote, širokosrčnosti, dobronamerne solidarnosti. Na borzi Božjega kraljestva se dobro novčijo le delnice človekovega srca, njegove človečnosti. Vse drugo gre slej ko prej v stečaj in v izgubo.

Denar je potreben, a je in ostaja samo sredstvo. Denar nima srca. Euro ga ima še manj kot predvčerajšnji dinar ali včerajšnji tolar. Denar, ki nima srca, pa zna krasti človeška srca. Najbolj žalostno je, kadar jih krade tudi v Cerkvi. Prisegajmo raje na dva novčiča človečnosti! Glejmo tudi mi v Cerkvi predvsem s srcem, saj je bistveno – Božje – našim človeškim očem nevidno.

Literarni natečaj "MLADIKA" 2009

1. Revija *Mladika* razpisuje XXXVIII. nagradni literarni natečaj za izvirno še neobjavljeno črtico, novelo ali ciklus pesmi.

2. Na razpolago so sledeče nagrade:

PROZA	PESMI
prva nagrada 400 €	prva nagrada 200 €
druga nagrada 300 €	druga nagrada 150 €
tretja nagrada 250 €	tretja nagrada 100 €

3. Rokopise je treba poslati v dveh čitljivo pretipkanih izvodih (format A4) na naslov MLADIKA, ulica Donizetti 3, 34133 TRST, do 1. DECEMBRA 2009. Rokopisi morajo biti opremljeni samo z ge-

slom ali šifro. Točni podatki o avtorju in naslov naj bodo v zaprti kuverti, opremljeni z istim geslom ali šifro. Teksti v prozi naj ne presegajo deset tipkanih strani (oziroma 30.000 znakov), ciklus poezije pa naj predstavlja samo izbor najboljših pesmi (največ deset). Tekste lahko pošljete tudi po elektronski pošti na naslov: redakcija@mladika.com.

4. Ocenjevalno komisijo sestavljajo: pisatelj Alojz Rebula, prevajalka prof. Diomira Fabjan - Bajc, pisateljica Evelina Umek, prof. Marija Cenda ter odgovorni urednik revije *Marij Maver*. Mnenje komisije je dokončno.

5. Izid natečaja, ki je odprt vsem, ne glede na bivališče, bo razglašen ob slovenskem kulturnem prazniku – Prešernovem dnevu – na javni prireditvi in v medijih. Vsi teksti ostanejo v lasti *Mladike*. Nagrajena dela bodo objavljena v letniku 2010. Objavljena bodo lahko tudi nenagrajena dela, za katera bo komisija mnenja, da so primerna za objavo.

Rokopisov ne vračamo!

Jana Kolarič

Na Kubo po skrivnost

Priporočena novela na 37. literarnem natečaju Mladike

Temno moder zaliv pod mano je bil obdan z milijoni lučk. Njegova površina je bila podobna žametni podlagi, na katero zlatar razstavi svoj najlepši, najdragocenejši dragulj. Čeprav je bilo tu nešteto okrasnih kamenčkov, je vsak od njih darežljivo prispeval delček svojega sijaja k enemu samemu ogromnemu biseru – Havani. Motorji letala so močneje zahrumeli, stevardese so dajale zadnja navodila, jaz pa sem kot očaran otrok samo nemo strmela in vpijala pravljico.

»Varadero, prihajam!« sem tiho vriskala. Glasno nisem smela, navsezadnje sem bila obkrožena z drugimi letalskimi potniki, večinoma ravnodušno pogreznjenimi v počitek. Pa kaj jim je, tem hladnim, zakrnelim poslovnežem, pa tistim debelim, vsega naveličanim bogatašem!? Tega ne razumem. Mislim, tega, da se ne tresesh od razburjenja, ko letiš na Kubo. Končno bom turkizno modro vodo najlepše plaže na svetu tudi zares okusila, ne pa samo vzdihovala ob turističnih prospektih. Eksotični paradiz: čisto in toplo morje, bel pesek, zelene palme, gibka razgaljena telesa kubanskih domorodcev ... Kič? Stereotip? Kaj mi mar, pomembno je, da so bile te podobe vedno del mojih najlepših sanj. In da se bodo zdaj zdaj uresničile.

Pred oči mi stopi fotka, ki je vse to omogočila. Ni mi treba pogledati v notesnik (sicer pa je med polemom to itak prepovedano), saj se je spomnim v vseh podrobnostih. V črnih stilnih naslanjačih, tapeciranih s kraljevsko modro svilo, sedita državnika. No, tako sta se dala imenovati v tistih časih, danes bi rekli: diktatorja. Starejši, robustnejši, zdravo zagorel, je ves od glave do pet oblečen v belo. Nasmijan je in sproščen, svoj pogled, skrit za rjavimi sončnimi očali, upira v nekoga zunaj slike. Mlajši je kljub prirojeni temni polti videti bled. Ima goste črne lase in prav takšno brado, oblečen je v tako novo uniformo, da se lesketa, kot da je svilen, barvi hlač in srajce, petrolejsko modra in olivno zelena, pa se dramatično tepeta med seboj. Sedi v prežeči drži, da je iz profila viden njegov orlovski nos, kadi havanko in zamišljeno preiskuječo strmi naravnost v drugega, ki drži v rokah enako cigaro. Zdi se, da je havanka simbolni predmet. Tisto edino, kar imata ti dve, tako različni osebi, skupnega. Zraven je pripis: Havana, 1979, šesta konferenca neuvrčenih držav.

Torej je bila posneta pred 46 leti, na hitro preračunam. Pred eno večnostjo. In z mano, bruseljsko novinarko, letnik 2000, nima skupnega nič, ampak prav res nič.

Moj šef seveda ne misli tako. Sicer me ne bi poslal sem, na drug konec Atlantskega oceana. Jaz pa mu, prilagodljiva, kot sem, tudi nisem ugovarjala, preveč sem si želela doživeti Kubo. Sklenila sem, da si bom »službeno dolžnost« prevedla v nenadejane počitnice. Ki si jih drugače ne bi mogla privoščiti. Prvič zaradi astronomskih cen, drugič in predvsem pa zato, ker so poleti strogo omejeni na samo nujne. Svetovna obveznost številka ena. Kot zadnja zavora pred grozečo ekološko katastrofo. Četudi pristanem na splošno sprejete napovedi uradnih pesimistov – ima tudi v tej luči moje potovanje smisel: preden napoči pekel, si bom ukradla zadnji vstop v zeleni tropski raj.

»Veš, kdo sta ta dva?« me je šef vprašal prek ekrana, potem ko mi je naložil fotko v komunikator. »Hm ... Fidel Castro?« sem bolj ugibala, kot zares vedela. Tip, ki mora imeti zdaj že tam nekje blizu sto let, če je sploh še živ (brskam po spominu, ali je bilo v medijih kaj vesti o morebitnem pogrebu), državnik, ki se je menda prostovoljno odpovedal oblasti, ko sem bila še otrok in s starši živela v žepni državi pod Alpami, človek s strahotnim »ugledom« trdorokega firerja in hkrati skoraj romantičnega komunističnega junaka ... »In drugi?« je vskočil šef. Lahko bi pokazal več navdušenja nad mojo splošno razgledanostjo! »Drugi? Nimam pojma,« sem zinila po resnici. Kaj se vendar gre? Podiplomski izpit? S tako nebistvenimi podrobnostmi nas niso matrali niti na faksu. In tudi zdaj ne pokrivam politike, samo kulturo. »Tito,« je rekel, »Josip Broz Tito.« Napravil je premolk in čakal. Na kaj? Da ga zasujem s podatki, kot bi odprla pipo? Zakaj pa potem imamo net? »Bom pogledala na ...« sem začela, a me je prekinil: »Tam ni nič. Vsaj ne v angleščini. Ali v običajnih evropskih jezikih.«

A tako torej? Ujezilo me je. Če zaradi staršev slučajno znam dva »eksotična« jezika, slovensko in hrvaško, to še ne pomeni, da moram avtomatično poznati tudi Tita. Saj nisem moja lastna babica. Ona je bila Titova pionirka. Menda. Bi morala pri njej osebno preveriti. Sploh pa je šefova delitev jezikov

žaljiva in diskriminatorna, sem molče kuhala v sebi. Vendar sem se zaradi kraljevskih palm in bisernega peska, zaradi svojega gradu v oblakih, pravočasno ugriznila v jezik. »Jezik je hkrati glavni razlog, zakaj sem za to nalogo izbral prav tebe.« Nisem vprašala, za kakšno nalogo gre. Mi bo že povedal. Še verjetneje naložil. Juhu, dobila sem alibi, da letim na Kubo. »Varadero, prihajam!«

Za najlepšo plažo na svetu potrebujem seveda najlepše kopalke. Pri tem nima smisla varčevati. S tem vodilom v glavi sem se že hotela podati na temeljit nakupovalni pohod po matičnem Bruslju, pa me je zadnji hip ustavila izvirnejša ideja: to bom raje opravila kar v havanski veleblagovnici. Vedela sem, kaj žrtvujem (v mislih že izsanjani model pariškega oblikovalca japonskih korenin), in tudi, kaj bom dobila v zameno: doživetje zadnjih ostankov nekdanje socialistične revščine. Ta je dandanes globalno morda še bolj eksotična kot plaže s palmami.

Na kubansko pustolovščino pa sem se pripravila tudi tako, da sem obiskala nekaj nadaljevanj tečaja španščine in salse. Izposodila sem si nekaj turističnih vodičev in del kubanske književnosti. Če bi bilo to gradivo v starinski fizični obliki, bi zavzelo več kovčkov. V mojem notesniku je zapolnilo komaj tisočinko njegovega nenasitno zmogljivega spomina.

Kuba, menda 16. največji otok na svetu, je dolga 1.200 km in široka od 35 do 200 km; njena površina znaša več kot pet mojih prvotnih domovin. Pet košk za enega požrešnega krokodila. Kajti Kuba ima res obliko krokodila, sicer pa predstavlja zaradi svoje lege bolj nekakšen »ključ« med Atlantskim oceanom in Karibskim morjem. Na Kubi živi nekaj več kot 13 milijonov prebivalcev. To pomeni, če na hitro preračunam, da otok, v nasprotju z mojo nekdanjo predstavo, ni prenaseljen, pomeni, da se tu še da dihati. Eden njegovih simbolov je kraljevska palma, drugi sonce ...

Ja, pisan mi je na kožo. In prilega se mi tako popolno kot tanke raztegljive kopalke rumene barve, dve po količini porabljenega blaga neznatni, a zaradi oblikovalčevega podpisa vseeno pregrešno dragi krpici. Ne morem verjeti, da sem to mojstrovino našla že prvi dan po prihodu sem. V havanski veleblagovnici. Ja, globalni kapitalizem je iztegnil svoje lovke tudi na Kubo in zabrisal skoraj vse socialistične sledi – vsaj v trgovinah, kjer ni več ne praznih polic ne možnosti izbire med največ dvema artikloma. Ampak zdajle sem si privoščila že prehud preskok. Nazaj k prihodu ...

Medtem smo se s »kamelo«, nekakšno mešanico tovornjaka in mestnega avtobusa, z letališča pripekljali v Havano. Kot se za glavno mesto spodobi, je

to največje in najlepše mesto, največ vsega nudi, tako največ bogastva kot tudi največ revščine. (Tako pravijo, a slednje sama doslej še nisem zaznala.) Havana ima svoj vonj, mešanico izpušnih in drugih plinov, in ima svoj zvok, od hrupa različnih vozil do glasbe glasbenih skupin, ki igrajo po vseh lokalih. V naslednjih dneh sem degustirala čudovite trge, notranja dvorišča in fasade kolonialnih zgradb v stari Havani, obnovljeni z Unescovim denarjem. Preštela sem veliko cerkva, najlepša se mi je zdela stara katedrala. Kot v enem samem nepretrganem posnetku so se zvrstili številni muzeji, Bellas Artes, staro gledališče, nato še razprostrani Miramar s številnimi hoteli in zabavišči. Še isti večer sem se sprehodila po Maleconu, nekakšni promenadi, kar je vedno vznemirljivo doživetje, še posebno, kadar veter dviga dvometrske valove vse do pločnika in cestišča. Osupnile so me tri utrdbe ob vhodu v pristanišče. Povzpela sem se na stolp Jose Marti, ki nudi razgled čez dvomilijonsko mesto, nato pa sklenila slediti še stopinjam Ernesta Hemingwaya, in sicer tako, da sem se nastanila v hotelu Ambos Mundos, kjer je moj novinarski predhodnik stanoval več mesecev. Menda se je strastno posvečal svojemu glavnemu opravilu: popival je mojito v bližnjih lokalih. Škoda, da za pridobivanje informacij ne morem uporabiti njegovega recepta. Moj šef zahteva trezno poročilo.

Neko čudaško nalogo si je vbil v glavo. Tako brezvezno in nepomembno, da zanjo nikoli ne bi mogel dobiti moje novinarske akreditacije. In s tem dovoljenja za polet. Zato si je izmislil krinko, češ da bom spremljala predvolilni boj dveh najmočnejših kandidatov za prihodnjega kubanskega predsednika. No, jaz sem v glavi položaj malce obrnila: oboje naj bi bilo krinka za moj turizem.

Vsako leto več turistov je na Kubi, turizem je najuspešnejša gospodarska panoga ... Kljub temu pa Kuba – razen nekaterih turističnih rezervatov, kot sta na primer Varadero in Cayo Coco – ostaja Kuba: posrečena zmes tropskega bogastva in komaj zaznavnih ostankov nekdanjega socializma, mešanica (komaj kaj) indijanske kulture, črnškega izročila in španskega kolonialnega obdobja, pa ameriškega vpliva, že preseženih posledic nekdanjega ameriškega embarga, čutiti je tudi nekaj kitajskega vpliva ... in seveda vsega tega, kar prinašajo turisti. Najpogostejši paroli sta Domovina ali smrt in Socializem ali smrt. (Ja, še vedno! Ogled parol se sploh daleč najbolje trži: vsak turist se želi o tem prepričati na lastne oči.) Najpogostejša je podoba Che Guevare in njegovega izreka *Hasta la victoria siempre*. Največ kipov po Kubi je v čast Joseju Martiju (1853-1895), duhovnemu vodji, revolucionarju, pesniku in pedagogu.

Kar me takoj spomni, da moram proučiti gradivo o še enem Joseju. Bolje, o Josipu. Najdem goščavo podatkov. Že vidim, prebijanje skoznje bo podobno hoji skozi tropsko džunglo. Glej, glej, tudi on je imel slovensko mamo in hrvaškega očeta. Kot jaz. Otroštvo je preživel nekje na zakotnem zagorskem podeželju, v vasi s čudnim zelenjavnim imenom Kumrovec, kjer je bil večkrat lačen kot sit. V dokaz je navedena anekdota, kako so si otroci nekoč skrivaj kuhali svinjsko glavo in kako jim je bilo potem po njej slabo. Prašičja glava – Prašičji zaliv. Poti, ki jih ubira usoda, so včasih res presenetljive. Človek, ki je kasneje enako strastno (kot nekoč po okusu prašičev) hrepenel po svobodi in neodvisnosti vseh držav sveta, je eno leto pred svojo smrtjo ob spomeniku na polotoku Zapata skupaj s Castrom nazdravljaval uspešni kubanski zmagi nad invazijo Američanov v Prašičjem zalivu. Kaj je premleval v tistih trenutkih? Se je spominjal tiste kuhane prašičje glave? Ga je še vedno preganjal podzavestni strah pred lakoto? Prav gotovo, kajti znano je, da je bil velik kulinarični užiavač ...

V spominu mi nenadoma vznikne vojna v nekem drugem zalivu. Kako se je že imenoval? Nekako podobno kot tiste požrešne južnoameriške ribe – piranje, se mi zdi. Čudno, kako in kdaj naj bi te zašle v Jadransko morje? Piranjski? Ali mogoče Piranski zaliv? Bila sem stara šele devet let, zato se ne spomnim dobro. Tudi sicer je bilo v celem tistem dogajanju nekaj čudnega: moj hrvaški oče in moja slovenska mama sta bila zaradi politike nenadoma zapletena v medsebojno vojno. Kriza je kar trajala. Edina rešitev za našo družino je bila, da smo se potem preselili na nevtralen teren v Bruselj, sicer bi se bila starša tedaj gotovo ločila. A sta danes še vedno bolj ali manj složno skupaj.

Pustimo to! Kaj pravi notesnik o Titovem življenjskem dosežku? Delavsko gibanje, politični boj, partizanstvo, NOB, Jugoslavija, enakost, pravičnost, socializem, gibanje neuvrščenosti. Toliko vsega. Preveč za eno samo življenje. Sploh ne vem, kje začeti.

Aha, kar pri Havani. Leto 1979. Med šesto konferenco neuvrščenih držav se je predsednik Jugoslavije srečal s številnimi državniki neuvrščenih držav. Z gostiteljem konference, predsednikom Kube Fidelom Castrom, se je sestel v svoji rezidenci in takrat sta se pogovorila o delu tega največjega zbora neuvrščenih. Titu na čast je Castro priredil večerjo, med katero so obravnavali potek in teme šeste konference. Te pogovore je Tito po vrnitvi ocenil kot zelo koristne, tako o vprašanih, ki so bila na dnevnem redu, kot o mednarodnih odnosih sploh. »Strinjali smo se, da je nujno tesno sodelovanje med našima dvema državama na bilateralnem področju ter pri

uresničevanju politike neuvrščenosti, kar je v obojestranskem in širšem interesu,« je rekel Tito. Hm, nikjer nič bolj konkretnega, čeprav sem prebrskala vse mogoče datoteke.

Tretji dan me pred hotelom Ambos Mundos ustavi starejši možakar. Med številnimi gubicami, pajčevinasto razpredenimi po obrazu, se mu temno lesketajo bistre oči. Predstavi se za Amadea. Ali to pomeni »ljubljeni« ali »ljubimec«, se vprašam, videti je zapeljiv kot drugo, kljub letom. Ponudi mi vožnjo s svojim oldtimerjem – »po celem otoku, kamorkoli bom hotela«. In to po polovični ceni, z utemeljitvijo »ker sem tako lepa turistka«. Ups, kljub novinarsko-politični krinki je spregledal moje resnične namene, pameten je. In njegov avto je volga. Velika črna limuzina, s kakršnimi so se menda nekoč prevažali najjemenentnejši ruski funkcionarji. Nekaj hipov oklevam, a skušnjava vseh združenih dejavnikov je prevelika. »Birran?« mu vprašujoče navedem ime svojega cilja. Ker prikima brez najmanjšega obotavljanja, sprejemem ponudbo. V Birranu se je rodil Fidel Castro; ves kraj je težko dostopen muzej.

Že se prebijava proti zahodu skozi gost velemestni promet, a po določenem času, ko zaradi udobnih sedežev skoraj zadremam, se znajdeva sredi bujnega rastlinja in cvetja osupljivo živih barv, ki se niza na obeh straneh ceste. Povsod so številne ptice, od drobnih belih čapelj na sladkornih plantažah do črnih krokerjev nizko pod sinjim nebom. Pinar del Rio, Vinales, cel zahod Kube so obsežne plantaže najboljšega kubanskega tobaka, tu so sušilnice in tovarne cigar, destilacije ruma, plantaže kave in banan. Pa tudi področje izjemno slikovitih gričev, Las Terrassas ... in palm in filodendronov in kolibrijev in tisočerih barv in zvokov. Tu je tudi pečina, poslikana s podobo razvoja življenja od prapolžev naprej. Sicer pa je skoraj vsa Kuba prekrita predvsem s plantažami sladkornega trsa. Pa z nasadi kakavovca, manga, ananasa ... Mnjammmmi ...

V skladu s šefovo krinko napeljem pogovor na njihova predsedniška kandidata. Moj šofer zgrabi za iztočnico in se izkaže ne le za poznavalca trenutnega dogajanja, temveč tudi za zlati rudnik političnih analiz. »Te naše volitve zelo spominjajo na neko drugo predvolilno kampanjo. Tisto leta 2008, v ZDA. Podobna tekmeča: prvokrat temnopolti kandidat in prvokrat ženska kandidatka. Barack Obama in Hillary Clinton, saj se še spomnite!« me pogleda. Ne preveč, pomislim, takrat sem imela osem let. Navdušena napravim kompliment njegovi politični razgledanosti, ki je nadpovprečna za preprostega šoferja (navkljub tradicionalno dobri izobrazbi vseh Kubancev). In potem izvem, da ni od vedno šofer.

Nekoč je bil novinar, pokrival je pomembno dogajanje »tik pri vrhu«, nato pa je nekoč zapisal nekaj, kar Castru menda ni ugajalo, in ... Ni mu treba dokončati stavka. Vem, kako to gre. Vedno in povsod. Ne le v nekdanjem Fidelovem režimu. Vselej tvegaš, da kaj, kar boš napisal, komu ne bo všeč. Je moj položaj bistveno boljši od Amadeovega? Hm, jaz niti volge nimam, da bi se preusmerila v taksi storitve. Misel, ki me skoraj zamori, ampak tu je še neka šoferjeva omemba, ki me spet vrne v življenje. Novinar da je bil? Kdaj?

In sledi zame najčarobnejši odgovor: »Havana, leta 1979. Med šesto konferenco neuvrščenih držav.« Glas se mi trese od neučakanosti, ko ga vprašam, ali je morda videl tudi Tita. Seveda, še celo zelo od blizu, se glasi njegov odgovor. Začne mi opisovati prizor, ki mu je bil priča. Pogovarjala sta se Tito in Castru. Ali si izmišljuje? Potreben bo test ... Povprašam ga po barvi svile, s katero so bili tapecirani stilski stoli. Kraljevsko modra, odvrne mimogrede. Zdaj vem, da je bil res blizu. Od tega trenutka mi postane blizu on. Njegove besede se mi zazdijo kot od usode poslano naključje in naglo mu razložim, po kakšni nalogi sem bila v resnici poslana na Kubo.

Mi lahko navede vsebino pogovora, tako usodnega za zgodovino neuvrščenosti? Ne, tako blizu le ni bil. Kak meter predaleč. Ampak pozna osebo, ki pa je bila. Je videl na lastne oči.

»Kdo?« vprašam in mislim, da vem. Castro. 99 let ima. Če je še živ, bi ga lahko izprašala. Že tuhtam o možni zvijači, kako bi se mimo vseh straž in drugih ovir prebila k njemu ...

»Ne, on ni več čisto pri pameti, pravijo,« reče Amadeo, kot bi mi bral misli. Verjamem mu. Od skoraj stoletnika bi bilo brezhiben spomin najbrž preveč pričakovati. »Nekdo drug je. Ženska.«

»Ženska?«

»Ja. Tisti znameniti pogovor se je odvil tu, v Birranu, ne v Havani. Tam je bilo le za fotografije. In tudi ona je bila navzoča tu.«

»Zakaj?«

»Bila je pač nujno potrebna. Seznanil vaju bom. Prosil jo bom, naj ti zaupa skrivnost.«

»Pa jo bo?«

»Bo. Meni na ljubo.« Jasno! Na ljubo Amadeu. Na ljubo »ljubljenemu«.

Medtem ko čakam na sestanek z neznanko, si skrbno ogledam ves kraj. Fidel se je rodil bogatemu Špancu, ki je okoli svoje hiše zgradil celo vas. Cerkev. Pokopališče. Pošto. Obširne plantaže. Tu je torej nekoč živel revolucionar. No, preden je postal revolucionar. Preden je spoznal Che Guevaro, ki ga je navdušil za revolucijo. Prej je bil očitno značilen razvajen bogataški sinček. In vse v Birranu je osta-

lo v takšnem stanju, kot je bilo tedaj. Nekako zamrznjeno. Dom že mrtvih. Grobnica še živih. Kljub temperaturi 25 stopinj Celzija me zmrazi.

Kmalu zagledam Amadea in obilno temnopolto žensko (mogoče bi bila dobra predsedniška kandidatka, me prešine, predstavlja presek obeh uradnih kubanskih tekmecev). Nekdanji novinar mi predstavi Felicito Marcos, kuharico. Vsa sem na trnih. Zdaj se bo končno razkrilo ...

Kateri znameniti nasvet je Tito predal Castru, ko sta se leta 1979 pogovarjala na samem, na vrtu v Birranu, pod mangovim drevesom?

Šlo je za recept.

Recept?

Recept za zagorske štruklje. Navajam ga dobesedno, kot mi ga je povedala Felicita Marcos.

Najprej se zamesi testo iz kilograma mehke moke, jajca, malo vode in kanca kisa, seveda tudi ščepca soli in se pusti stati kakšne pol ure. Ko se odpočije, se na s platnom pregrnjeni mizi razvleče, premaže z oljem in obloži z nadevom iz kilograma svežega sira, v katerega umešamo dve jajci. Vse skupaj se zvije v obliki štrudlja, narežejo se kakšnih šest centimetrov dolgi kosi in vržejo v kipeče mleko. Kakšnih deset minut jih še pokuhamo na zmerni vročini in preprosto postrežemo v prav tem mleku. To je vse!

Je prepričana? Seveda. Saj si je vse zapisala. Še do danes jih redno kuha, že 46 let!

Nisem prepričana, da je ta recept natanko tisto, kar pričakuje moj šef. In zavem se tudi, da bi lahko ta isti kuharski recept izvedela kar od svoje zagorske babice, za kar mi ne bi bilo treba niti na Kubo. No, saj se ne pritožujem. Nasprotno! Izpolnila sem svojo delovno obveznost in zdaj lahko politiko mirne vesti črtam s programa. Si privoščim SVOJO Kubo. Lahko se posvetim pomembnejšim rečem. Tropskim plažam, na primer.

Zadnje kubanske dni preživim med plitvinami in globinami Varadera. Oblečena le v dve sončno rumeni krpici. Srkam Hemingwayevo najljubšo pijačo. Voda, meta, rum, led – daiquiri mojito. Zelo primerno zame. Tudi on je bil namreč novinar. Preden je napisal Starca in morje. Tudi jaz mislim na morje in na starca. Morje je še vedno isto prekrasno kubansko morje – Hemingwayevo. Mojemu starcu pa je ime Amadeo. Tudi on je bil nekoč novinar.

Skoraj prepričana sem, da rezultat mojega potovanja šefu ne bo všeč. Zato pa je meni všeč življenje na Kubi. Seštevek teh dveh ugotovitev je sklep, da se bo treba ozreti po primerni volgi ... Domovina ali smrt? Ne, ne ... Drugače. Si že predstavljam svojo parolo kubanskega sloga: »Stara volga – nova poklicna vloga!«

Anita Perič

Priče in dokumenti

Izvirna pričevanja in dokumenti so vedno dragocen prispevek za boljše spoznavanje preteklosti, čeprav se kdaj zdi, da gre za pogrevanje starih, morda že prebolelih ran. Toda rane, povzročene na šibkem telesu manjšinske skupnosti, so neozdravljive, ker se posledic ne da odpraviti, posebno če krivec noče priznati svoje odgovornosti, kaj šele, da bi pomagal manjšini na noge. Asimilacija je proces, ki skoraj ne pozna svoje pozitivne različice – deasimilacije, večdesetletna ukinitvev šol in kulturnega delovanja pušča za sabo puščavo, ki ne bo nikoli resnično ozelenela, uničene strukture in gospodarstvo so povzročili trajno škodo (na povračilo požganega Narodnega doma smo morali čakati pol stoletja, dobili pa smo neustrezen Kulturni dom). Na sistematičnost protislovenske gonje ni treba posebej opozarjati, saj je Lega nazionale prodirala na slovensko etnično ozemlje že mnogo pred propadom Avstrije. Tudi po zlomu fašizma in koncu druge svetovne vojne so prisotne sile in organizacije, ki delujejo proti slovenski manjšini in njeni prisotnosti na tem teritoriju. O tem piše

Anita Perič Altherr, Tržačanka od Lajnerjev, naselja na pol poti med mestom in Obeliskom. Leta 1991, v esperantu, mednarodnem jeziku, za katerega se je

navdušila, ko se je pred več desetletij preselila v Švico, na 160-ih straneh Anita Perič izreče svojo pripadnost in ljubezen do manjšine ter prikaže zelo verodostojno sliko Slovencev v Italiji. V knjigi, ki jo je izdal Mednarodni komite za svobodo manjšin s sedežem v Švici, je prevedenih tudi nekaj odlomkov iz literarnih del naših ustvarjalcev. Toda nas zanima družinski dokument avtorice, objavljen na strani 67, ki predstavlja zgovorno pričo o namenih in delovanju ustanove, ki je nosila globoko humanitaren naslov Opera per la difesa dei minorenni. Pismo objavljamo z avtoričinim dovoljenjem v italijanskem originalu s prevodom, kakor tudi dostojanstven in odločen odgovor gospoda Maria Masé.

Anita Perič.

USTANOVA ZA ZAŠČITO MLADOLETNIKOV – TRST

Št.19508

Trst, 17. februarja 1961

Spoštovani gospod Masé,

Opozorjeni smo bili, da je vaša hčerka Mase Zora, stara 5 let, bila v tekočem šolskem letu vpisana v slovenski otroški vrtec in da ga je nekaj mesecev obiskovala.

Bilo nam je tudi sporočeno, da je njena mati, gospa Pieri por. Mase Anna izjavila, da ima v prihodnjem šolskem letu trden namen vpisati deklico tudi v slovensko osnovno šolo.

Ker ste Vi, gospod Mase, ohranili očetovsko oblast nad svojo hčerko, imate vso pravico in tudi dolžnost, da uveljavite svojo voljo v zvezi z vzgojo male Zore.

Gotovo se zavedate, da gre za pomembno odločitev, ki lahko težko vpliva na prihodnost deklice, ki je Italijanka in hčerka Italijanov.

Zato Vas vabimo, da v zvezi z omenjenim vprašanjem brez odlašanja odgovorite naši ustanovi (Ustanova za zaščito mladoletnikov – Trst – Ul. Genova 23/III), ki bo v interesu deklice opravila vse potrebne korake, da se zadosti vaša volja.

V pričakovanju vašega odgovora ...

Predsednik

Dr. Ezio Bernardini

OPERA DI DIFESA DEI MINORENNI - TRIESTE

OPERA PIA FONDATA NEL 1910 - ERETTA IN ENTE MORALE NEL 1951
VIA GENOVA N. 23/III p. - TELEF. 38-892 - 62.312
VIA GENOVA 23

19508

17 febbraio 1961

n.°

Trieste

Egregio Signor Masé,

ci è stato segnalato che la Sua bambina, MASE' ZORA, di anni 5, è stata iscritta, nell'anno scolastico in corso, alla scuola materna slovena, e che l'ha frequentata per alcuni mesi.

A quanto ci viene riferito, la madre, signora Pieri in Masé Anna, ha dichiarato di avere la ferma intenzione di far frequentare alla bambina, dal prossimo anno, anche la scuola elementare slovena.

Poichè Ella, signor Masé, conserva la patria potestà sulle Sua figliuola, ha il pieno diritto, ed anche il dovere, di manifestare e di far valere la Sua volontà in merito all'educazione della piccola Zora.

Si tratta, e Lei certo se ne rende conto - di una decisione importante, che può avere un peso non lieve per l'avvenire della bambina - che è italiana e figlia di italiani -

Ella è quindi pregata di voler sollecitamente rispondere in merito alla suddetta questione, indirizzando la lettera alla scrivente Opera (OPERA DI DIFESA MINORENNI - TRIESTE - VIA GENOVA N. 23/III), la quale si occuperà, nell'interesse della bambina, di fare i necessari passi affinché la Sua volontà venga rispettata.

In attesa, con distinti saluti

IL PRESIDENTE

Prof. Mario Bernardini

M. Bernardini

Melbourne ... 1961

Mario Mase 17 Byron st.
Moone Pondson St.

Spoštovani gospodje!

Vaše pismo (št.19508) me je nemalo presenetilo, zaradi česar sem nekoliko kasnil z odgovorom.

Res je, da imam pravico in dolžnost izražati svojo voljo glede vzgoje moje hčerke Zore.

Glede šolske vzgoje moje male v ničemer ne nasprotujem namenom svoje žene. O tem sva se dogovorila že v času, ko je bila deklica mlajša.

Dejstvo, da tudi sam želim, da Zora hodi v slovensko šolo, ima svoj razlog: ko je bila moja žena stara malo manj kot zdaj moja hčerka, so ona in njeni bratje bili prisiljeni hoditi v italijanske šole. Medtem ko so doma še naprej govorili slovensko (takrat je bilo prepovedano govoriti slovensko v javnih prostorih), so otroci lahko pridobili le omejeno znanje materinščine.

Takrat so jim spremenili priimek: dotodanji Perich je postal »Pieri«.

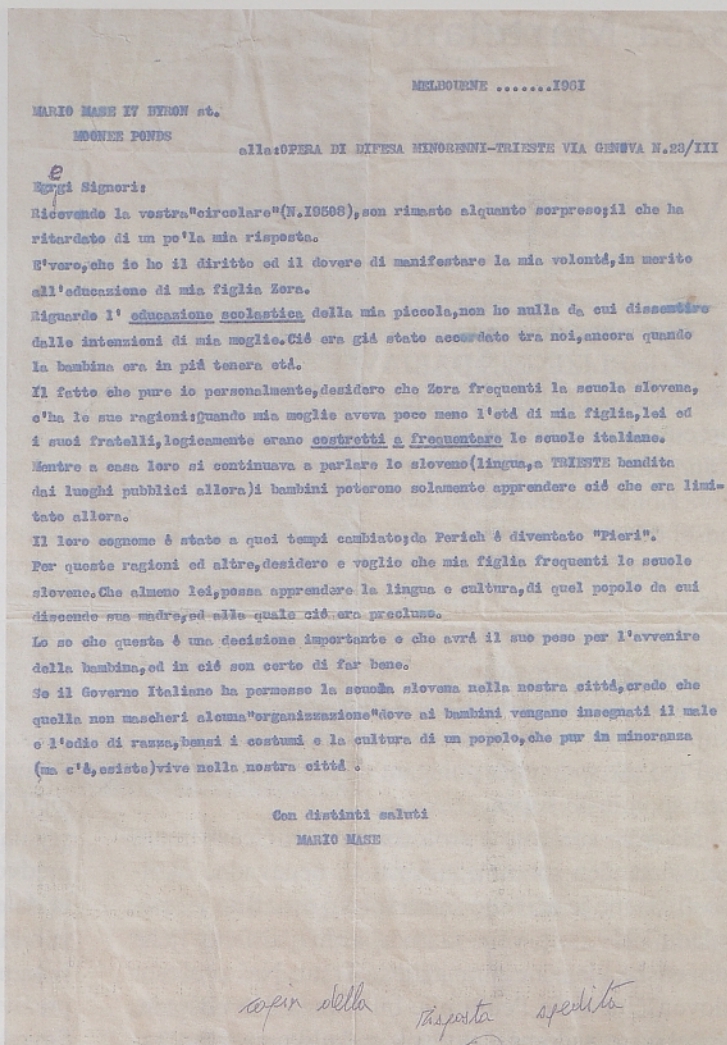
Zaradi teh in drugih razlogov želim in hočem, da moja hčerka hodi v slovenske šole. Tako bo lahko vsaj ona pridobila znanje jezika in spoznala kulturo naroda, iz katerega izhaja njena mati in kateri je bilo to onemogočeno.

Zavedam se, da je to pomembna odločitev, ki bo gotovo vplivala na prihodnost deklice in sem prepričan, da sem pravilno ukrenil.

Če je italijanska vlada pristala na slovensko šolo v našem mestu, sem prepričan, da ta ne skriva nobene »organizacije«, kjer bi otroke učili zlo in raso mržnjo, temveč navade in kulturo naroda, ki živi v našem mestu, čeprav kot manjšina.

S spoštovanjem
Mario Mase

Pismi ne potrebuje nobenega komentarja. Skupaj s knjigo nista povzročili nobenega odmeva v naših krogih. Značilno je, da nosita datum z letnico 1961, torej 15 let po obnovitvi slovenskega šolstva v Italiji in 6 let po povratku Italije v Trst. Koliko pisem s podobno vsebino je odposlala zgoraj omenjena, navidezno humanitarna ustanova? Koliko drugih ustanov se je ukvarjalo s sistematičnim uničevanjem slovenske prisotnosti na tem ozemlju? Kdo bo napisal tak seznam?

Ne facilis esti ...
SLOVENO EN ITALIO

Anita Perič Altherr

INTERNACIA KOMITATO
POR
ETNAJ
LIBERECOJ

Saša Martelanc

Daljave in bližine Vinka Beličiča

Prve besede so zaobrnjene, saj se izvirno glasio BLIŽINE IN DALJAVE – tak je bil naslov pesniške antologije iz leta 1973. Če so tukaj na prvem mestu daljave, je to zato, ker obujamo spomin. Tesno pa se jih držijo bližine, ker je spomin živ. Kot bi ne minilo že deset let, odkar je pesnik odšel od nas.

Vinko Beličič, Črnomelj 9. 8. 1913 – Trst 27. 9. 1999.

Njegovo ime in njegov umetniški opus sta za vedno zabeležena v arhivih slovenske ustvarjalnosti, našla sta zasluženost mesto v priročnih in zajetnih knjigah, kjer čas obstane in postane čast.

Pred tak spomenik polagam ob jubileju čisto droben spominski šopek.

Na prvo srečanje s profesorjem Beličičem imam zelo natančen spomin, tudi zaradi nenavadne okolnosti, da me je učil eno samo šolsko uro. Bil je spomladi 1949, v prvem razredu komaj ustanovljene slovenske klasične gimnazije v Trstu. Naš profesor slovenščine Jože Peterlin je bil tistega dne odsoten, prišel ga je nadomeščat visok, nekoliko zadržan, radovednost zbujujoč profesor istega predmeta na realni, pisatelj in pesnik, kot smo že vedeli. Edino uro med nami je porabil tako, da nas je križem spraševal to in ono iz slovnice in književnosti. Mene je doletelo vprašanje: »Kako stopnjujemo pridevnik *mrtev*?«.

Vstal sem in odgovoril brez oklevanja: »Mrtev, bolj mrtev, najbolj mrtev« ter seveda čakal na pritrdilno pokimanje. Pa ga ni bilo: nekaj hudomušnega se je utrnilo tam za očali, s kančkom ironije me je pobaral: »Kako je lahko kdo *bolj mrtev*?«

Nisem se spomnil ali pa sploh nisem vedel, da bi lahko kaj izpeljal iz tistega prenesenega pomena, ko »mrtev na kaj« v klenu slovenščini pomeni »veliko je komu do česa«. In sem brez besede sédel, nekoliko poparjen in nejevoljen, da me takle »tuj profesor« spravlja v zadrego pred razredom in še zlasti pred sošolko Kiki!

Le kako bi mogel slutiti, da bo oni še kar prizanesljivi zbadljivec že čez nekaj let eden mojih najljubših avtorjev, kasneje pa še drag prijatelj in celo krstni boter mojega sina?

Kako daleč in nesluten je bil tedaj še čas, ko mi je bilo dano spregovoriti na eni izmed predstavitev Beličičevih knjig in sem poskusil dati svojim občutjem podobo s temile stavki:

»V Beličičevih črticah se prepletajo refleksije Slovence in kristjana; sijajni opisi kraške pokrajine in njene kraljice, GMAJNE; pozorna opazovanja drobnih lepot in velikih skrivnosti; podobe človeških usod začeni z lastno, ki ji je pisatelj v nekem znamenitem verzu našel tole prisposodbo: »Zubelj na meji dveh dob in dveh svetov«: V njegovih črticah segata srce in misel pogosto nazaj, v kraje in čase predvojne in medvojne domovine; pogosto zaplavata daleč od tukajšnjih krajev, čez oceane, kamor se je bil izselil košček slovenske usode in kjer so morali na novo začeti prijatelji po mišljenju in po skupaj preživetih časih nepozabne, plameneče mladosti. Seveda pa so v črticah tudi nešteti utripi tukajšnjega življenja z vsemi bolečinami, skrbmi a tudi radostmi. Črtice, ki osvojijo srce in duha; pogosto zastrte z lepoto otožnosti, včasih ožarjene s smelimi sanja-

Cvetna nedelja 1978 na Kontovelu. Nevidni fotograf je Nikolaj Jeločnik, ustanovni član Slovenske kulturne Akcije, na obisku iz Argentine.

mi, vedno pa v praznično izbranem jeziku».

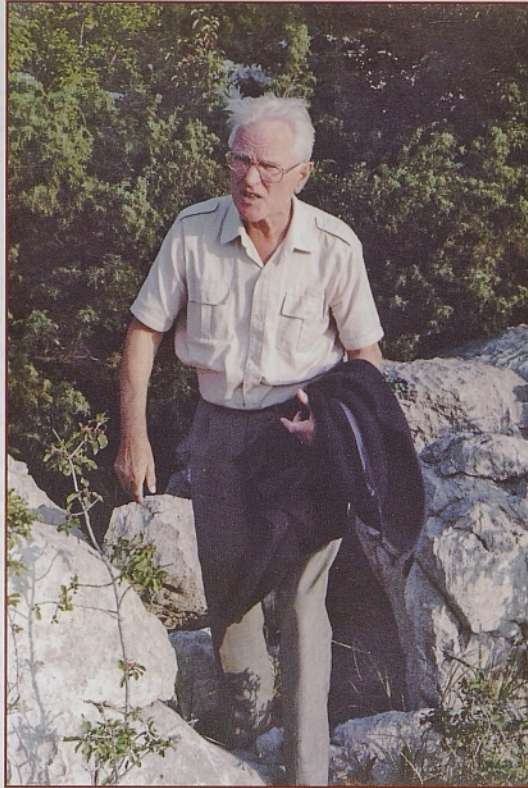
In kako še bolj daleč v prihodnosti, kako še bolj nesluteno lep je bil večer v Peterlinovi dvorani v Trstu poleti 1993, ko smo slavili Beličičevo osemdesetletnico in sem začel brati neko poezijo iz ene tistih znamenitih miniaturok, žepnih pesniških zbirk iz slovenske založniške tradicije! Občinstvo se ni takoj zavedalo, jubilar se pa je, da je poezija njegova. Ampak: kako?! Saj take žepne izdaje Beličičevih pesmi ni nikoli bilo!

Res, nikoli prej, šele tistega večera je prišla sveža iz tiskarne; zaroto sva skuhalo s prijateljem Marijem Maverjem, presenečenje je bilo popolno, slavljencu se je videlo, da kar verjeti ne more. Čez nekaj dni sem prejel pismo, ki je odražalo srečno občutje ter se je končalo z besedami: »Saši, prisrčna hvala tebi in vsem ostalim za veliko veselje, ki ste mi ga pripravili za jubilejno leto 1993!«

Tistega pisma nimam več. Odnese mi ga je gorski veter, ko sem ga nekoč kasneje prebiral še enkrat, in sicer ob Belopeških jezerih. Zračna tatvina me je prizadela in prijatelju Vinku sem dogodek tudi omenil. Komaj opazno se je nasmehnil, že naslednjega dne sem dobil prvopis, osnutek za pismo z vsemi popravki. Tako imam med neštetimi poštnimi pošilkami tudi prapismo. Ali predpismo? Kako bi bilo bolje, gospod profesor?

Pri Celjski Mohorjevi družbi je letos poleti izšla antologija slovenske domovinske pesmi KJE, DOMOVINA, SI. Urednik France Pibernik je vanjo uvrstil tudi dve Beličičevi poeziji: Slovenija govori (1953) in Antigona (1972). Kdor pozna to slednjo, ve, da se nanaša na največjo slovensko grozo vseh časov, na Kočevski Rog. Ve pa tudi, da se je pesnik te strašne teme dotaknil tako rahločutno, da je zavarovana pred vsakim sovraštvom. Podobno, kot je to storil že dvajset let prej, ko je črtico Srečanje končal s temile besedami:

»...tja, kjer ljudje v nočeh baje vidijo veliko bliščobo sredi črnih gozdov in slišijo angelsko petje

*“Beli kamni, zelèn grmičja,
grenko sveži duh bodičja...”*

nad grobom deset tisoč vojščakov.«

Ta stavek se mi je umestil med najlepše, kar sem jih kdaj prebral, in ga znam še danes na pamet.

V naslovih Beličičevih pesmi, črtic in zbirk je veliko simbolike. Potem ko je vse življenje verjel, da NEKJE JE LUČ, ko je ob vseh težkih urah zmožal tudi vedro NOVO PESEM, je nazadnje dočkal LETO ODMRZNITVE, leto 1990, svobodo Slovenije in vrnitev v Belo Krajinjo, kjer so ga v rodnem Črnomlju svečano in prisrčno sprejeli s knjižno razstavo, kulturno prireditvijo in nazadnje še s častnim meščanstvom.

Gostoljubni prijatelji so seveda poskrbeli tudi za razkošno pogrnjeno mizo, s tiskanim menujem, ki se je

začel z belokranjsko povitico in končal z voščilom BOG ŽEGNAJ! Nekje pri koncu je bila tudi orehova potica, ta pa na vsak način mora v ta zapis – boste takoj videli, zakaj.

Ko torej prinesejo na mizo še kos potice, sem bil od vseh dobrot že tako potešen, da sem se mu moral odpovedati. Ker pa nisem maral biti nevljuden do gostiteljev, sem se poskusil svojega kosa znebiti tako, da ga ponudim komu od sosedov. Začel sem kar pri Beličiču, ki mi je sedel nasproti: »Vinko, bi mogoče ti tudi moj kos?« Pa mi je odgovoril mirno in čisto naravno:

»Ne, hvala, ponudi ga raje moji Elki, ona je na te stvari *bolj mrtva*«.

Sem slišal prav? Torej lahko stopnjujemo, dragi gospod profesor! In prav iz tvojih ust prihaja preklic tiste ironije nad ponesrečenim stopnjevanjem iz Gospodovega in klasičnega leta 1949! Zajelo me je silno veselje, pa sem vstal in zbranim gostom zaupal zgodbo s tako zmagoslavnim koncem. Najbolj se je ob tem bavaval sam jubilar, početnik tiste davne pridevniške pravde ...

Naj se torej ta drobni zapis ob desetletnici konča tako, z nasmehom. Prijatelj iz daljav in bližin je imel take stvari rad.

Špela Pahor

Duhovnik Dominik Pegan (2.del)

Dekani

Leta 1956 je g. Dominik Pegan odšel v župnijo Dekani. Ker so župnišče v Dekanih zasedli vojaki, je moral na preselitev čakati približno štiri mesece. V Dekanih je ostal do leta 1971. Tu je bil najprej do leta 1963 župnik in koprski dekan, od leta 1965 pa dekan novoustanovljene dekanske dekanije. O tem piše:

»Ker sem bil dekan, je škof povzdignil župnijo Dekani v središče dekanije z desetimi župnijami. Tu sem ostal celih 16 let.«

Od tu je upravljal Tinjan in kasneje, od leta 1958 do 1964, še novoustanovljeno župnijo Škofije. Tudi v župniji Dekani je vodil cerkveni pevski zbor in skrbel za versko življenje. V letih 1957 in 1968 je organiziral župnijska misijona. Nabavil je nove zvonove, nove orgle, obnovil pokopališko kapelo in župnišče. V župniji je skupaj z verniki praznoval tudi ob dveh novomašnikih: leta 1962 je imel v Dekanih novo mašo p. Hadrijan Brajnik, leta 1970 pa je bil posvečen Julijan Gregorič.

Tudi v župniji Dekani je imel nekaj težav z oblastjo. Tako lahko spet beremo v odločbi istega Ljudskega odbora Koper, da je: *»Dominik Pegan kriv, da je izvršil obred krsta dne 24. 12. 1958 ... predno je rojstvo otroka bilo vpisano v matično knjigo. S tem je storil prekršek po čl. 45 a Zakona o državnih mat. knjigah Ur. L. FLRJ št. 29/46 ter 4/49, 4/51, 11/51, 46/51 in 52/51 ter se ga po členu 45 a kaznuje z denarno kaznijo 2000.– din.«*

Gospod Dominik se je zagovarjal, da je pač mislil, da so vse formalnosti že urejene, a je moral kljub temu zopet plačati predpisano kazen.

V župniji Dekani je gospod Dominik obhajal srebrno mašo. Gospod Alojz Kocjančič mu je ob jubileju srebrne maše posvetil pesem, v kateri omenja tudi dve najpomembnejši lastnosti svojega sobrata duhovnika in dragega prijatelja – humor in ljubezen do glasbe:

*»Dospel sobrat do maše si srebrne,
ob njej prehojeno si pot preglej:
minuli čas se, veš, zares ne vrne,
izpolnjena dolžnost živi naprej.
Neštetim srcem z darom si humorja*

*in glasbe dni sivino zveselil;
kar tre duha in kar megli obzorja,
ugnal je optimizem tvoj, zvedril.
Pekočo bol si znal v dovtip zakriti,
enak v vseh razpoloženj menjavi;
gotovo zmagovita je ta pot,
a vsa oblast je tvoja v nadnaravi!
Ne nehaj vse na milosti graditi.
Uspeh in krepko rast bo dal Gospod!«*

Slovensko duhovniško društvo

Gospod Dominik je bil gotovo od leta 1954 (tako sklepam po datumih v zvezku, v katerem je vodil seznam prispele pošte, in sicer od 14. 12. 1954 do 16. 9. 1968, torej nekako v času, ko je bil župnik v Dekanih) tudi član Cirilmetodijskega društva katoliških duhovnikov, ki je bilo ustanovljeno leta 1949 in se je kasneje preimenovalo v Slovensko duhovniško društvo.

Zamisel o ustanovitvi društva je prišla iz vrst duhovnikov, ki so v obdobju med obema vojnama sodelovali v gibanju krščanskega socializma. Člani CMD so bili naklonjeni ideji in vrednotam socializma in vrednotam in dosežkom NOB. Iskali so nove poti za način delovanja duhovnikov v novih razmerah in hoteli vzpostaviti most med novo oblastjo in hierarhijo Cerkve. Država je bila društvu naklonjena in ga je do srede šestdesetih let tudi materialno podpirala. Slovenski škofje sicer društva niso nikoli priznali, vendar tudi članstva v njem niso nikoli prepovedali. Društvo si je prizadevalo biti s škofi v dobrih odnosih. Člani so poudarjali zvestobo Cerkvi. Svoje delovanje so razumeli kot služenje Cerkvi in vernikom v novih razmerah. Leta 1952 so za svoje člane uredili socialno zavarovanje. Ustanovili so Zadrugo katoliških duhovnikov in v okviru te kreditni odsek, ki je z ugodnimi posojili pomagal duhovnikom pri popravilu in zidavi župnišč in nekaterih novih cerkev. Pomembno je bilo tudi založništvo, ki je skrbelo za tiskanje veroučnih učbenikov in molitvenikov ter izdajo verskih knjig in revij. V letih 1950–1960 je bilo v društvo včlanjenih nad 50% vseh slovenskih duhovnikov in veliko redovnikov,

med njimi tudi pisatelja Franc Saleški Finžgar in Franc Ksaver Meško. Leta 1966 je bil podpisan sporazum med jugoslovansko vlado in svetim sedežem, ki je urejal odnose med oblastjo in katoliško Cerkvijo. Po tem letu je zanimanje za članstvo upadalo, leta 1990 pa so člani na občnem zboru ugotovili, da so svoje poslanstvo izpolnili in društvo je tako prenehalo delovati.

V Cirilmetodijskem društvu je bil tudi Dominikov prijatelj Alojz Kocjančič.

Portorož in Korte

Ker je obolel na grlu, je gospod Dominik stopil leta 1971 v aktivni pokoj in bil prestavljen v Portorož, saj naj bi mu po nasvetu zdravnikov zaradi bolezni ustrezal blag morski zrak. Leta 1975 je prevzel upravo župnije Korte, kjer je nadaljeval delo duhovnika Karla Esiha, ki je bil tam od leta 1925. Župnijo Korte je g. Dominik upravljal šestnajst let, čeprav je ves ta čas živel v Portorožu. O župniji Korte in o tem, kaj je kasneje k njej sam prispeval, je v spisu *Nekaj odmevov na župnijo Korte* zapisal:

»Leta 1945 sem prišel iz buzetskega okolja v župnijo Krkavče. Tedaj je upravljal Korte g. Karel Esih, blagega spomina. Po smrti g. Jožefa Glažarja je škof Alojzij Fogar poslal g. Esiha v Korte za par mesecev ... Ker so se pa župljani novega pastirja privadili, so prosili, naj ga škof pusti kar tam. Tako je tam ostal celih 59 let in bi verjetno ostal do danes, če ga ne bi bil napadel neki zlobnež iz Vrhnike. Pokojni župnik je vabil zelo pogosto pomočnike radi rahlega zdravja. Tako je tudi mene večkrat poklical v Korte. Prihajal sem vedno peš čez Padno ali čez Ivankovec. Spoznal sem nekoliko to lepo in urejeno župnijo. Kdo bi si mislil, da bom čez dvajset let prav jaz sprejel v upravo to župnijo, najprej kot župnijski upravitelj in nato kot župnik. Radi slabega zdravja (*laringitis cronica*) sem moral po navodilu zdravnikov ostati pri morju in tako se nisem mogel dovolj vživeti v župnijo. Versko stanje se je skušalo ohraniti na primerni višini s pomočjo raznih tridnevnic in občasnih misijonov. Od leta 1932 do 1944 je veliko pripomogla Marijina družba, ki jo je ustanovil pokojni Karel Esih. Najprej je delovala dekliška sekcija. Pozneje je nastala še ženska veja. Pogosto so prihajali salezijanci v župnijo in ji dajali novega zagona. Zlasti se je v prejšnjih letih izkazala misijonska dejavnost. Udeležba pri nedeljski službi božji je bila tako velika, da so začeli misliti na novo cerkev. To je bilo še pred prvo svetovno vojno. Vojna je seveda vse to preprečila. Ker niso več mogli misliti na novo cerkev, so sklenili leta 1932 povečati zakristi-

jo, da bi mogli tam prisostvovati možje in fantje ... Obzidje starega pokopališča okoli cerkve je razpadalo in je zahtevalo temeljito obnovo ... Razpadajoča železna vrata smo dali popraviti, da se ohrani stari videz ... Za časa g. Esiha se je zgradila kapelica Matere božje od zdravja v Čedljah ... Leta 1932 je župnik Esih zgradil na Maliji cerkvico Matere božje karmelske, ki se je zadnja leta obnovila. Zunanja fasada, obnovljena streha, nov marmornat tlak, notranje prepleskanje, zunanja ureditev z novim stopniščem daje tej podružnici lep vtis. Pred par leti smo napeljali v cerkev tudi električno. Sedaj je primerna za bogoslužje, ki se vrši vsako drugo nedeljo v mesecu. Te nedeljske maše so se uvedle pred kakimi desetimi leti z namenom, da bi pomagali starejšim ljudem vsaj enkrat mesečno priti do svete maše in ostale ljudi spodbudili k nedeljski dolžnosti v župnijski cerkvi. Kortežani so v teh šestdesetih letih dokazali, da je v njih obilo dobre volje in požrtvovalnosti. Župnija Korte ima vse pogoje, da zopet zaživi kot nekdanj, ko so se ob nedeljah zgrinjale množice vernikov od vseh vasic in zaselkov: iz Malije, Ceter, Morganov in Nožeda, Narguzana, Gužičev, Fičurjev, Čedelj in Medošev ... Če pomislimo, da ima župnija Korte več kot dvajset redovnic, ki molijo zanjo in enega domačega misijonarja, ki deluje med Indiosi Kolumbije, smo lahko optimisti. Dodal bi samo še eno pripombo: ob dejstvu, da je ta župnija z visokim glasbenim potencialom (smislom), ji zaželim, da bi v tem pravcu krepkeje zaživela v lastno veselje in zadoščenje.«

V času, ko je bil v župniji Portorož, je oče Dominik tudi praznoval petdesetletnico mašniškega posvečenja in 3. junija 1990 obhajal zlato mašo v svojem rojstnem kraju Avber. Ob tej priliki mu je prijatelj Jožko Kragelj spesnil 31 kitic dolgo pesnitev, v kateri povzema vse njegovo življenje od preprostega pastirčka iz številne družine do zlatomašnika in poudarja njegove lastnosti, predvsem veselje do učenja, velik smisel za humor, znanje številnih jezikov in narečij, neizmerno ljubezen do glasbe, petja in poezije.

Po enainpetdestih letih, ki jih je preživel kot duhovnik najprej v hrvaški, potem pa še v slovenski Istri, se je upokojil.

V Portorožu je gospod Dominik vodil cerkveni pevski zbor, igral na orgle, sodeloval pri domačih opravilih, se živo zanimal za pionirsko delo očeta Franca na področju pomoči odvisnikom od drog, poučeval klavir, maševal, spovedoval, predvsem pa si je vedno vzel čas za prijateljski pogovor z obiskovalci.

O tem, kako globoka sta bili njegova vera v Boga ter skrb in ljubezen do Cerkve, pa priča tudi njegova oporoka – navajam le odlomke:

»Oporoka

V polni zavesti odrejam za slučaj svoje smrti naslednje:

Bogu izročam svojo dušo s prošnjo, naj bo usmiljen z menoj. Svoje telo izročam zemlji in sicer v grob, kjer počiva moja mama in moja sestra Štefanija, to je v Dekanih, ker sta mi v življenju največ pomagali...

Za mojo dušo naj se opravi ena gregorijanska maša ...

Če sem koga v svojem življenju žalil, ga prosim odpuščanja. Sam ne gojim nobenega nasprotja do nikogar.

Portorož, 23. 3. 1990

Dominik Pegan«

10. maja 1991 je v Portorožu pripisal:

»Bog naj mi bodi usmiljen, Marija naj mi izprosi srečno smrt. Vse, ki sem jih kakorkoli razžalil, jih prosim odpuščanja. Vse svoje farane pa prosim, da molijo za mojo dušo.«

Prehod

V Portorožu je gospod Dominik živel v prijazni družinski skupnosti s portoroškim župnikom Francem Prelcem in njegovo sestro Kristino do svoje smrti 2. septembra 1998.

Tretjega septembra je bila v portoroški cerkvi Rožnovenske Matere božje maša, ki so se je udele-

Pegan v elementu ... za orglami.

žili domači verniki in tisti iz krkvške in dekanske župnije in molili za pokojnika. Dominik je želel biti pokopan v Dekanih, na pokopališču, kjer sta imeli svoje zadnje počivališče tudi njegova mama in sestra Štefanija. Iz Portoroža ga je do pokopališča v Dekanih spremljala dolga vrsta avtomobilov s potniki, ki so se želeli še zadnjič posloviti od njega. Na njegovem pogrebu je somaševalo nad petdeset duhovnikov. Mašo je vodil generalni vikar Renato Podbersič.

V tedniku *Družina*, št. 38 je bilo 27. 9. 1998 v rubriki *Odšli so* zapisano:

»V pogrebni homiliji je poudaril (Renato Podbersič, op. p.), kako smo Dominika Pegana poznali predvsem kot prijaznega in blagega duhovnika, polnega domačnosti in dovetnega za veselo stran življenja. Imel je svojevrstno veselje do jezikov, posebej istrskega šavrinskega narečja. Velika je bila njegova ljubezen do petja: dokler je mogel, je učil cerkvene pevce in igral na orgle. Takšen duhovnik je ljudem všeč, simpatičen, domač. Kaj je pravzaprav duhovnik? Vse naštetu, kar je kdo odkrival pri Dominiku, in še veliko več. Če ob takih bogatih darovih vzpostavi še življenjsko navezo z Bogom in postane mož duha, postane most med Bogom in človekom. Danes še kako potrebujemo take mostove.«

Vzorniki, prijatelji in sopotniki

Med njegovimi pomembnejšimi vzorniki, prijatelji in sopotniki, ki so mu stali ob strani, mu pomagali, ga usmerjali in s katerimi je delil misli, skrbi in veselje, so bili Virgil Šček, Alojz Kocjančič in sestra Štefanija. Virgil Šček mu je kot trinajstletnemu dečku predlagal, naj gre študirat. Vzbudil mu je tudi ljubezen do glasbe. Alojz Kocjančič mu je bil blizu kot prijatelj, sobrat duhovnik in kot pesnik, ki je v pesmi prelil vso svojo ljubezen do Istre in njenih ljudi. Družila ju je tudi velika ljubezen do glasbe in petja ter do latinščine. Oba sta delila tudi isto ljubezen do istrskega človeka. Kocjančič je Dominiku posvetil nekaj priložnostnih pesmi, ki niso bile še

nikjer objavljene, pisal pa mu je tudi pisma – iz bolnice, kjer je ležal, celo v latinščini! Alojz Kocjančič je očeta Dominika ob smrti njegove matere hotel potolažiti s pesmijo z akrostihom *Tebi mati v spomin*. Posvetil mu je tudi prelepo pesem z naslovom *Sobratu*. To je najlepša pesem o ljubezni in spoštovanju do prijatelja, a predvsem o veri v Jezusovo odpuščanje v zakramentu svete spovedi, ki prihaja po rokah tega prijatelja – sobrata spovednika.

Rodna sestra Štefanija se je odpovedala lastni družini in se odločila, da bo spremljala brata kot gospodinja in mu je pomagala tudi kot organistka in katehistinja.

Pesmi in proza

V pesmih gospoda Dominika se odraža njegova vedra duhovnost, humor, veselje do življenja in ljubezen in spoštovanje do njegovih bližnjih in do Boga. To so preproste pesmi, nemalokrat okorne in nekatere zapisane tudi v narečju. Večino je napisal v sedemdesetih letih, vendar niso vse datirane. Skoraj vse pesmi imajo kak naslov: *Materi*, *La vita è fatta di suoni* – pesem z akrostihom glasbene lestvice, *Vest*, *Ob veliki noči*; *Meditacija o križu* – o trpljenju po abecedi, *Velikonočna*, *Pozdrav Izoli*, *Prometna*, *Ana p' Krašku*, *Prilika o bogatinu in ubogem Lazarju*, *O desetih gobavcih*. Med pesmimi je tudi meditacija o številu sedem ter prevod Shakespearovih pesmi. Eno od pesmi pa je sam spesnil v angleškem jeziku in jo zapisal še v slovenščini.

Med zapuščino je bilo tudi nekaj proznih zapisov, ki pričajo o tem, koliko različnih zanimanj je imel oče Dominik: poleg drugih talentov je imel tudi smisel za opazovanje in pisanje. Verjetno je pisal bolj zase, z namenom, da bi ohranil spomin na posamezne dogodke, ki so se mu zdeli zanimivi in pomembni, ali da bi na papir izlil svoja razmišljanja ... Tudi njegovi prozni spisi razodevajo smisel za humor, bujno domišljijo, ljubezen do malega človeka in do Boga. Med naslovi njegovih kratkih spisov najdemo: *Exempla trahunt* – zgledi vlečejo, *Krkavče*, *Spomini*, *Nekaj misli ob črni kroniki*, *Nekaj misli o Ognjišču* in drugi.

Folklor

Kot župnik v Krkavčah se je gospod Dominik živo zanimal za ljudi, za kraj in za zgodovino. V črn zvezek si je izpisoval zanimivosti iz arhiva župnišča Krkavče. Izpiski se začnejo z letom 1815 in končajo z letom 1853. Morda je hotel napisati kaj o zgodovini Krkavč? Kdo ve. Imel je tudi etnografsko žilico in zanimal se je med drugim folklorne pripovedi.

Kot velik šaljivec, ki je velikokrat zabaval družbo, pa si je zapisoval tudi vice. V Dekanih si je zapisal verzijo Zlatega Očenaša, ki mu jo je povedala devetdesetletna faranka.

Večkrat se je udeležil raznih srečanj, 'kulturnic' ali literarnih večerov. O tem je zapisal: »*Vsa taka srečanja veliko prispevajo k razpoznavanju naše slovenske Istre in njenega pomena v našem malem narodu. Treba bo še veliko narediti, da bi istrski značaj ostal še naprej slovenski. Istra je namreč izredno zanimiva in jo je treba ohraniti.*«

K temu je želel verjetno tudi sam prispevati, a mislim, da mu druge obveznosti niso dovoljevale, da bi dokončal začetno delo zbiranja folklornih pripovedi. K temu delu ga je med drugimi nagovarjala tudi dr. Marija Stanonik, zaposlena na Inštitutu za slovensko narodopisje pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti. Ohranjeno je njeno pismo, v katerem ga prosi, naj nadaljuje z delom in zbrano folklorno gradivo uredi ter ji ga pošlje.

Med gradivom je zapisana tudi molitev Zlati Očenaš, ki je zanimiva z etnološkega in s teološkega vidika.

Glasba

Dominik Pegan je čutil veliko ljubezen do glasbe, predvsem do petja. Petje je gojil že od semeniških let dalje. Med njegovo zapuščino je bilo tudi petnajst notnih zvezkov, v katere si je zapisoval note in besedila ljudskih, nabožnih in avtorskih pesmi. V enega od njih je zabeležil tudi lastne melodije in besedila, kar je dokaz njegove vsestranske ustvarjalnosti.

Fotografije pa pričajo o tem, da ni igral le na harmonij in klavir, pač pa se je poskusil tudi v igranju kitare in harmonike. Povsod, kjer je služboval, si je prizadeval med ljudmi gojiti glasbo, da bi bila bogoslužja čim lepša. Kot cenjen muzik je bil večkrat tudi med člani žirije za pritrkovanje.

Bolezen, ki je prizadela njegovo grlo, ga ni strla: če ni mogel peti, je žvižgal! Marsikoga pa je tudi uvedel v svet glasbe, tako tudi gospo Rožano Koštial, ki se med drugim ukvarja z zbiranjem in ohranjanjem istrske ljudske pete pesmi. V Portorožu je nekaj časa sodeloval v župnijski glasbeni šoli.

(konec)

Peter Merku

Moje življenje v Nemčiji

XIV. Od Trsta do Palerma

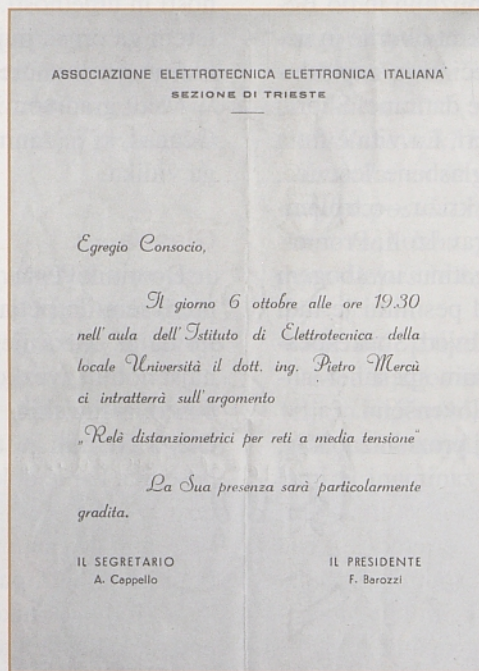
Vsako publikacijo s tehnično vsebino, ki je izšla pri firmi, je bilo treba predstaviti v treh izvodih centralnemu uradu za publikacije, preden je šla v tisk. Naloga tega urada je bila, kontrolirati, ali so vsi tehnični izrazi, simboli, kratice in podobno v skladu z notranjimi predpisi firme same in tudi z narodnimi in mednarodnimi normami. Druga dva izvoda, včasih tudi več, so paralelno preverjali bližnji tehnični uradi. Ko so se vrnili v izvirni urad, so bili opremljeni z "nihil obstat" za objavo, ali z utemeljeno zahtevo po kakšni spremembi, če je v predloženem tekstu bilo kaj narobe. Po izvedbi vseh potrebnih korektur je tekst končno šel v redakcijo za tehnične revije, ki je poskrbela za objavo. Celotni postopek je kdaj povzročil tudi večmesečno zamudo izida.

Zame je bilo važno, kaj napisati. Uvidel sem namreč, da šele ko sem skušal komu kaj razložiti, sem odkril vrzeli v svojem znanju, se mi je porodil kak dvom, ali je vse tako prav, kot sam mislim. Moral sem se poglobiti v snov in jo tako obdelati, da bo razlaga tudi drugim razumljiva. Najučinkoviteje se to naredi, ko je treba svoje misli urediti pismeno. Zato sem začel publicirati še ko sem bil zaposlen pri italijanski telefonski družbi TELVE (Società telefonica delle Tre Venezie). Pisal sem seveda v italijanščini, edinem jeziku, ki sem ga tedaj obvladal,

še posebno za tehnične izraze. Moj prvi članek za Siemens je izšel leta 1968 pri italijanski podružnici v Rivista Siemens, nato v glasilu Italijanskega združenja za električne stroje in elektroniko L'Elettrotecnica.

Ko je šef opazil, da pripravljam publikacijo v italijanščini, je bil mnenja, da bi bilo koristno, ko bi predaval tudi v Italiji. Kolega Harald Galle, ki je bil

pristojen za italijansko tržišče, ni govoril italijansko, tako so mi v sodelovanju z italijanskim predstavništvom Siemensa iz Milana v poldrugem letu organizirali devet konferenc v sklopu Združenja za električne stroje, koncem leta 1966 v Trstu, Vidnu, Padovi in Veroni, leta 1967 v Cagliariju, Palermu in Neaplju ter v začetku 1968 spet v Trstu in Turinu, torej v rodnem kraju in pa v mestu, kjer sem doštudiral in kjer so me prišli poslušati tudi nekateri moji bivši profesorji z Elektrotehničnega inštituta »Galileo Ferraris«. Po konferenci mi je profesor Sartori čestital in, obrnjen proti drugim profesorjem, dodal: "Pa glej, koliko novosti sem moral slišati od svojega nekdanjega študenta!" Sam je bil znan in cenjen profesor teoretične elektrotehnike. Kar je bilo na prvi pogled najprej opaziti pri njem, je bilo to, da je močno šepal. Zvedel sem, da je po končanem diplomskem izpitu planil presrečen iz slosloja Inštituta prav v trenutku, ko je tam mimo

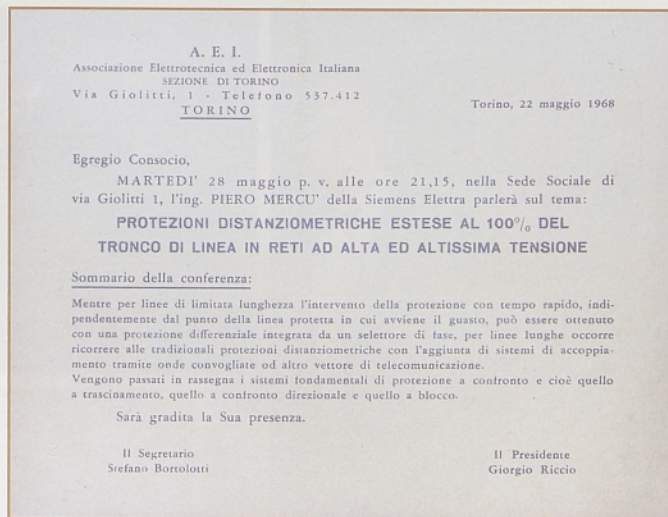
Vabilo na prvo konferenco v Trstu leta 1966 (zgoraj). Spodaj: pogled z letala med poletom Alghero–Cagliari.

◀... vozil tramvaj, zdrknil je in zašel z ного pod kolesa. Odtod njegova hiba, ki ga je seveda zaznamovala za vse življenje, pa ne samo fizično. Ko sem nekoč polagal pri njem izpit, mi je bilo naenkrat slabo. Prekinil je za pet minut izpit, se mi približal in mi rekel: "Pomnite, boljši je živ osel kot pa mrtev inženir!" Ko me je videl na predavanju, se je morda tudi sam spomnil tistega dogodka. Jaz sem ga že kot študent zelo cenil in imel rad.

Moja "gostovanja" po Italiji so bila vsestransko zanimiva. Ko bi ostal v Trstu ali Benetkah kot telefonski inženir pri telefonski družbi TELVE, gotovo ne bi obiskal toliko italijanskih krajev, kot sem jih na račun delovnih potovanj za nemško Siemens. Velikokrat so me italijanski spremljevalci, ki imajo gostoljubnost že v krvi, po opravljenem delu, in preden se je dan zaključil, v kakšni tipični restavraciji, kjer smo lahko zaužili raznovrstne kulinarične specialitete, opozorili na kulturne zanimivosti in lepote kraja. Včasih sem pa moral delati na terenu, daleč od mesta, tam, kjer je pač bilo postrojenje. Najdlje so nekoč trajala dela v visokovoltni distribucijski postaji ENEL-a blizu Republike San Marino. Moral sem vgraditi rezervne dele v elektromagnetskih distančnih relejih na licu mesta, kjer so mi dali na razpolago samo kako uro za zamenjavo nadomestnih delov aparature v vsakem odvodu. Da bi bil nalogi kos, sem se predhodno zadržal nekaj dni v berlinski

Pogled na Neapeljski zaliv z letala.

Vabilo na zadnjo konferenco v Turinu leta 1968.

tovarni, kjer sem lahko vadil zamenjavo v živo. Tam, blizu San Marina, smo šli vsi skupaj z monterji, ki so mi med delom pomagali, na kosilo v podeželsko krčmo kar v delovni obleki. Pogovarjali smo se sproščeno, ne da bi bilo treba na vsako besedo posebej pomisliti. Počutil sem se kot doma.

Moje intervencije so poleg konferenc obsegale tudi fizično

delo v različnih visokovoltnih postrojenjih od Furlanije do Sicilije, tečaje za tehnično osebje, razgovore s strokovnjaki ENELa različnih direkcij po celi Italiji in seveda tudi v glavni rimski direkciji. Velikokrat sva se vozila skupaj s kolegom Galle – dokler se ni upokojil –, od katerega sem se veliko naučil. Vsakdo od naju je imel nekako specializacijo v specializaciji, tako sva si čez dan delila delo in skrbi, zvečer pa, če naju ni nihče povabil, sva se skupaj zatekla v kako majhno restavracijo ... pa je začel obujati spomine, saj je vedel, da me to zelo zanima. Seveda iz časov, ki jih je kot mlad človek najgloblje doživel, ki jih je kot vojak pretrpel med neskončno drugo svetovno vojno. Vpoklican je bil že leto dni prej v vojno mornarico, domov se je pa vrnil sedem let kasneje iz ujetništva. Sam sem ga kdaj zelo dolgo radovedno poslušal. Tudi jaz sem imel svoje spomine iz vojnih časov, zato so me zanimale njegove izkušnje, da bi si na podlagi primerjav ustvaril sliko, "kako je v resnici bilo", teza, ki sem jo kasneje v knjigi Mednarodna diplomacija sprave večkrat poudaril.

Poslušal sem ga kdaj po cele ure, saj je bila to edinstvena prilika, poslušati živo pričevanje o drugi svetovni vojni. Z enakim zanimanjem sem poslušal kolega Moricha in morda še z večjim zanimanjem gospoda Senga, ko je govoril o vojni. In nisem imel vtisa, da bi nekaj zamolčali pred menoj ali da ne bi bili povsem pošteni. Ravno tako je bilo, ko se je med kolegi razvnela debata o isti tematiki. Pazljivo sem poslušal in se redkokdaj vmešal, pa še to povečini samo, če so me kaj vprašali, vendar brez strahu, ker se nisem bal posledic, če pošteno povem, kaj mislim. Popolnoma drugače kot v Trstu ali Benetkah, kjer sem tudi sodeloval pri kakšni debati, ki pa

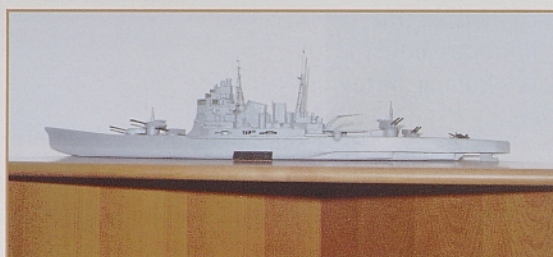
je v resnici bila le zelo previdna izmenjava mnenj. Kot tržaški Slovenec sem se v Nemčiji čutil bolj svobodnega, kljub temu, da sem poleg dveh Avstrijcev, gospoda Senga in Wackerle, bil edini pravi tujec.

Drugi kolega, ki mi je pomagal pri moji navdušujoči dejavnosti, je bil deset let starejši inženir Fendt, izreden bavarski matematik. Med vojno je bil pilot in se udeležil bombnih napadov na London. Pripovedoval mi je, kako je nekoč ponoči odpoval

višinomer. Upoštevajoč lunin odsev na morju je s pomočjo trigonometrije, izračunal višino, na kateri so leteli, s čimer je verjetno rešil posadki življenje.

Marca leta 1976 je gospod Galle slavil 25-letni delovni jubilej. Kolegi smo dolgo ugibali, s čim bi ga lahko ta dan presenetili, pa se nismo mogli dominiti. Gospod Fendt je slučajno vedel, da sem jaz, rojen pri morju, med vojno (leta 1944) sam izdelal model japonske vojne ladje Atago v merilu 1:200. Do očetove smrti je bila na njegovem domu in mu delala družbo, kot je večkrat poudaril, in jo je imel za biser tehnike z ozirom na takratne možnosti. Pred kakim letom sem jo podaril Pokrajinskemu arhivu v Kopru in upam, da še vedno krasí tamkajšnjo sejno dvorano. Gospod Fendt mi je torej predlagal, da bi kot simbol Gallejevega življenja izdelala model velike nemške oklopnice Scharnhorst, na kateri je mornar Galle bil telegrafist, preden so jo potopili, zaradi česar bi potreboval mojo pomoč. Takoj sem privolil, tudi iz hvaležnosti za njegovo pomoč meni, saj me je naučil, kako spraviti v pogon zaščito visokovoltnih zbiralnic v distribucijskih postajah.

V enem tednu dela po večerji v kleti pri Fendtovih sva uresničila načrt in nama je tudi uspelo pritihotapiti skoraj poldrugi meter dolg model v urad, ne da bi ga inženir Galle predčasno odkril. V malem čolnu sedi gospod Galle in vesla v smeri velike ladje, ki nosi ime Siemens. Na ladjinem boku je videti odprto kabino radiotelegrafista, ki je pravkar

Na levi: s sprejemom zadoščeni gospod Galle.

Desno zgoraj: ob presenečenem jubilaru stoji šef oddelka Erwin Maximilian Zurowski, za njim pa kolega Fendt.

Spodaj: japonska bojna križarka Atago v koprskem Pokrajinskem arhivu.

vzpostavil zvezo z milansko podružnico firme. Z verzi, ki jih je spesnil naš globoko muzikalični arhivar in Verdijev občudovalec gospod Baerwald, smo še opisali posamezne življenjske etape slavljenca, ki se je ganjeno veselil nad resnično uspelim presečenjem.

SLOVENSKA PROSVETA in
ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE
razpisujeta

XXXV. TEKMOVANJE
ZAMEJSKIH AMATERSKIH ODROV

MLADI ODER

Tekmovanja se lahko udeležijo amaterski odri, ki delujejo v naši deželi. Tekmovanje traja do konca leta 2009. Izid bo javno razglašen ob slovenskem kulturnem prazniku februarja prihodnjega leta.

Skupine, ki se nameravajo udeležiti tekmovanja, morajo javiti svojo udeležbo enemu od obeh prirediteljev.

Za podrobnejša pojasnila in prijave se je treba javiti na naslov: SLOVENSKA PROSVETA, ul. Donizetti 3, Trst, tel. 040 370846 ali pa ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE, v.le XX Settembre 85, Gorica, tel. 0481 538128.

Branka Sulčič

Piccolomini in naši kraji (V.)

Levo: zemljevid Anglije (iz knjige *Kronika človeštva*).Desno: Piccolomini gre v Basel (iz knjige *I Commentari*).

PICCOLOMINI IN BASELSKI KONCIL

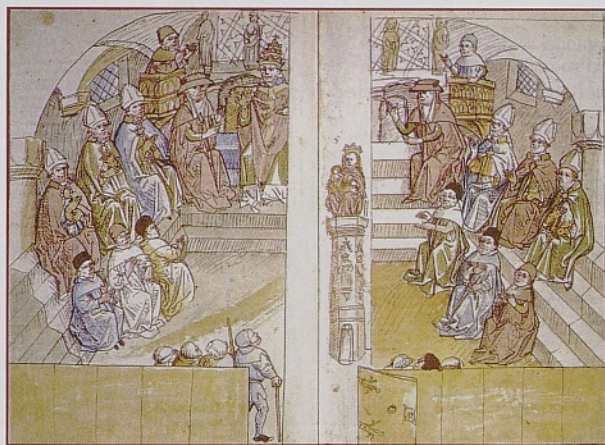
Potem, ko je Piccolomini zapustil rodno mesto in študij, je leta 1431 postal tajnik kardinala Domenica Capranica in ga spremljal na koncil v Basel, kamor so dospeli spomladi 1432. Cerkveni zbor (1431-1443) naj bi obravnaval predvsem husitsko herezijo, mir med krščanskimi vladarji in cerkveno reformo.

Jan Hus (1370-1415), češki duhovnik in reformator, je začel v Pragi pridigati v češčini in vanjo prevajati biblijo. Zavzemal se je za revno cerkev in zgledno življenje duhovščine. Poleg tega je Hus spodbujal narodno zavest Čehov, ki se je obračala proti katoliškemu nemštvu na Češkem. Nasprotniki, Nemci in visoka duhovščina, so ga obtožili herezije (krivoverstva) in ga poklicali pred cerkveni koncil v Konstanco, kjer so ga obsodili in sežgali na grmadi. Začela se je t. i. husitska vojna, ki je trajala do leta 1436, ko je Piccolomini prispeval, da so sklenili mir.

Čeprav je bil Piccolomini takrat laik, je aktivno sodeloval na koncilu v razpravah o prenovi Cerkve. Ko se je kardinal Capranica vrnil v Rim, je Piccolomini postal tajnik kardinala Nicolòja Albergatija. Kot njegov legat je obiskal Škotsko, kjer je posredoval, da bi Angleži in Francozi sklenili mir po 100-letni vojni. V svojih *Komentarijih* (I./VI.) opisuje, kako se je čudežno rešil, in svoje zaobljube. Ko se je vrnil domov, je zapustil kardinala in se preselil v Basel.

Vse do leta 1442 je na

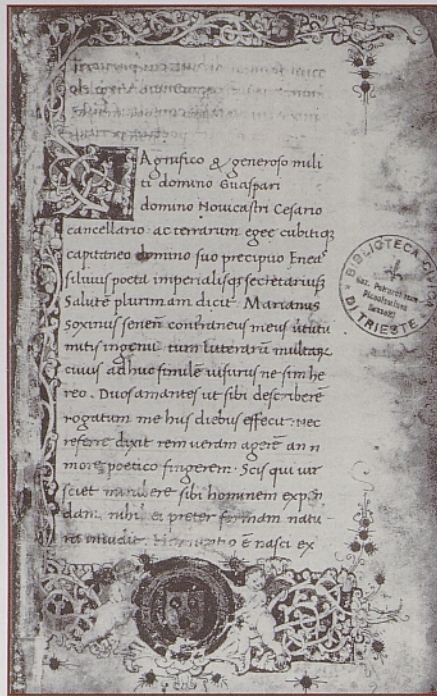
koncilu vršil razne službe. Leta 1439 je postal tajnik na koncilu izvoljenega protipapeža Feliksa V. Na zboru v Frankfurtu je leta 1442 spoznal Friderika III. Kot bister duh je kmalu sprevidel položaj in istega leta prestopil v službo cesarja Friderika III. Friderik je dal 27. julija 1442 okronati Piccolominija kot pesnika in ga

Zasedanje koncila (*Kronika človeštva*).

imenoval za tajnika cesarske pisarne na Dunaju, kot je opisano v Komentarjih (I./XI.).

V novi službi je Piccolomini še isto leto spremljal cesarja v Basel in leta 1444 v Dunajsko Novo mesto, na Štajersko, Koroško in Kranjsko. V tem obdobju je napisal znano novelo *De duobus amantibus* (Zgodba dveh ljubimcev) (Zgodba dveh ljubimcev), gledališko komedijo *Chrysis* (Hrisida), deli *Historia de Eurialo et Lucretia* (Zgodba o Evrialu in Lukreciji) in *De curialium miseris* (Beda dvornega življenja) in naslednjega leta še *De ortu et autoritate Romani imperii* (O izvoru in oblasti

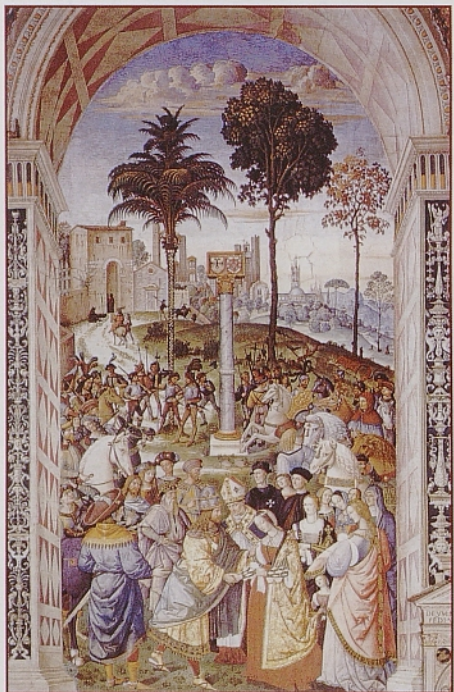
Svetega rimskega cesarstva). Iz njegovih del je razvidno, da se je v Piccolominiu izvršil duhovni preobrat: odvrnil se je od lahkoživosti, spremenil svoj način življenja in se notranje umiril in se pobotal s papežem Evgenom IV. Tudi Friderika III. je nagovoril, da je preklical svojo

Novela dveh ljubimcev (Museo Petrarcesco Piccolomineo v Trstu, levo). Desno: Friderik III. okrona Piccolominija za pesnika (iz knjige I Commentari).

neutralsnost ter se opredelil za papeža. Piccolomini je postal diakon in bil že 4. marca 1447 posvečen v duhovnika. V priznanje za njegovo prizadevanje ga je istega leta papež imenoval za škofa v Trstu.

Levo: Piccolomini s Friderikom III. in Leonoro v Sieni (iz knjige I Commentari). Desno: Piccolomini prejme kardinalski klobuk (iz knjige I Commentari).

OD ŠKOFA DO KARDINALA

Dne 23. septembra 1450 je (po italijanskih virih) papež Nikolaj imenoval Piccolominija za škofa v Sieni, samo nekaj kilometrov stran od njegove rojstne vasi Corsignano (Pienza). Toda Piccolomini ni bil več tisti, ki je pred leti zapustil Sieno. Mestna uprava mu ni preveč zaupala zaradi njegove družine, ki je pripadala nasprotnemu političnemu taboru. Čeprav se stanje ni tudi kasneje spremenilo, je vestno opravljal svoje poslanstvo, pri katerem je usklajeval

Levo: pismo kardinala Piccolominija z miniaturnami (Museo Petrarchesco Piccolomineo).
Desno: pismo Pija II. (Museo Petrarchesco Piccolomineo v Trstu).

službovanje v cerkvi z delom na dvoru Friderika III. Cesar je namreč 15. decembra 1453 povzdignil družino de Piccolominibus, v dostojanstvo dvornih grofov z dedno pravico.

Kot sienski škof je Piccolomini po Friderikovem naročilu šel k neapeljskemu kralju Alfonzu I., da bi omogočil Frideriku III. poroko z njegovo nečakinjo Leonoro iz Portugalske. Kot je bilo v njegovi navadi je Piccolomini zaupano nalogo dobro opravil in že leta 1452 pričakal princeso v Livornu, jo pospremil k cesarju v Sieno, nato so vsi skupaj odšli v Rim.

Dne 16. marca je bil Friderik III. kronan za rimskega kralja in takoj po poroki ga je papež mazilil tudi za rimsko-nemškega cesarja.

Ko so 29. maja 1453 Turki zavzeli prestolnico bizantinskega cesarstva Carigrad, je papež Nikolaj V. skušal skupaj s Piccolominijem organizirati skupno obrambo pred Turki. Za Piccolominija je bil to prvi neuspeh, saj so kljub njegovi diplomaciji vladajoči knezi ostali ravnodušni. Florentinci in Benečani so bili celo v dobrih trgovskih odnosih s Turki. Leta 1454 se je Piccolomini kot apostolski legat udeležil državnega zbora v Regensburgu.

Tudi novoizvoljeni papež je odločno nastopil proti osvajalnim težnjam Turkov, a prebujajoče se nacionalne države še niso bile pripravljene za boj proti njim. Papež sam pa za to ni imel na vo-

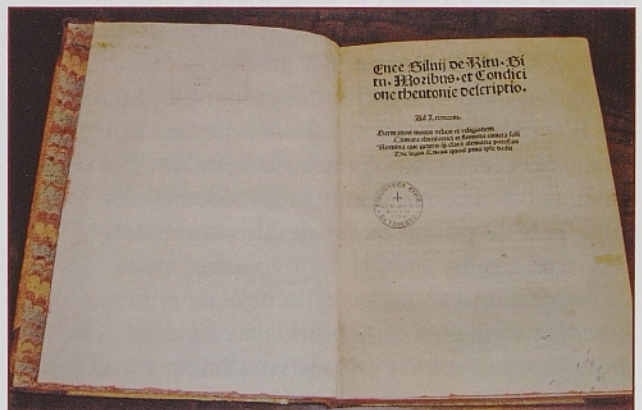
ljo zadostnih sredstev. Pripomogel je sicer k posameznim uspehom proti Turkom, k zmagi pri Beogradu 1456, vendar ni mogel streti velike turške moči.

Sedemnajstega decembra 1456 je papež Kalist III. Piccolominija povzdignil v kardinala.

Piccolomini je kot rimski kardinal Frideriku III. verjetno svetoval – po končanih homatijah v zvezi s celjsko dediščino – naj ustanovi ljubljansko škofijo. Leta 1457 ga je cesar nagradil s škofijo Erm-land v Nemčiji. Dušno pastirstvo je namesto Piccolominija opravljal

vikar, kar je bila takrat precej pogosta praksa. Piccolomini je obe škofiji obdržal vse do 19. avgusta 1458, ko je postal papež.

Kljub vsem svojim obveznostim in zdravljenju v Viterbu je Piccolomini našel čas, da je 1458 dokončal zgodovinsko delo o Frideriku Historia Friderici III. imperatoris (Zgodovina cesarja Friderika III.), napisal delo o Čehih Historia Boemica (Češka zgodovina), De Europa (O Evropi), Historia de Ratisponensi dieta (Zgodovina regensburškega zbora), De ritu, situ, moribus et conditione Germaniae descriptio (O običajih, legi in načinu življenja v Nemčiji) ter številna znamenita pisma.

O običajih, legi dežele in načinu življenja v Nemčiji (Museo Petrarchesco Piccolomineo v Trstu).

Alice Zen

Alojz Rebula, biografija v slikah

Tokrat vam v branje ponujamo tri odlomke iz knjige, posvečene pisatelju in mislecu, profesorju Alojzu Rebuli. Dvojezična, italijansko-slovenska monografija z naslovom Alojz Rebula. Biografija v slikah / Biografia per immagini je izredno bogato, večplastno delo: sestavlja ga 26 esejističnih prispevkov, več kot sto fotografij, 63 fotobibliografskih enot, ter tri spremne besede: urednice Alice Zen, nj. eksc. kardinala Franca Rodeta in profesorja Mirana Košute.

V prvem delu knjige so zbrana pričevanja šestindvajsetih Rebulovih prijateljev, znancev in učencev, tako Slovencev kot Italijanov, ki v obliki eseja, osebnega spomina ali refleksije razsvetljujejo razne aspekte Rebulovega življenja in njegovega literarnega ustvarjanja. Avtorji prispevkov so: Andrea Bellavite, Cristina Benussi, Lojzka Bratuž, Martin Breclj, Roberto Dedenaro, Diomira Fabjan Bajc, Stane Gabrovec, Helga Glušič, Giovanni Grandi, Ivanka Hergold, Dušan Jakomin, Miroslav Košuta, Marij Maver, Pavle Merkù, Boris Pahor, Marija Pirjevec, Tatjana Rojc, Marina Silvestri, Tomaž Simčič, Marko Sosič, Jože Strgar, Patrizia Vascotto, Mario Vit, Pietro Zovatto in Tone Zrnc.

V drugem delu monografije s pomočjo črno-belih fotografij, katerih je več kot sto, urednica pripoveduje o življenju in delu Alojza Rebuli: rojstvu v mali kraški vasi Šempolaju, njegovi družini, otroštvu, šolanju, prijateljevanjih, zakonu s pisateljico Zoro Tavčarjevo, poučevanju na slovenskih šolah v Trstu, potovanjih, knjižnih izdajah, nagradah in priznanjih – najstarejša fotografija iz leta 1930 je družinski portret, zadnja je iz letošnjega marca, ko je pisatelj prejel častni doktorat Univerze na Primorskem.

Med sodobnimi slovenskimi pisatelji Rebula izstopa najprej s svojim svetovljanstvom, s širino svoje misli, z neugnanostjo svoje umetniške ustvarjalnosti, z bogastvom in temeljitostjo svoje humanistične kulture. S francoskim pesnikom Claudelom bi lahko ponovil: »O celovita vera vidnih in nevidnih stvari, sprejemam vas s katoliškim srecem.«

Ta univerzalnost Rebulovega umetniškega sveta se javlja že v prostoru in času, kjer se dogajajo njegovi romani: od bibličnega Kanaana prek Rima Marka Avrelija in poznega srednjega veka Eneja Silvija pa do polpreteklih dni fašizma in komunizma. Po univerzalnosti umetniške tematike in strokovnosti, s katero jo obvlada, je Rebula v slovenski književnosti izjema. Verjetno ni slovenskega pisatelja, ki bi se po časovni in zemljepisni paleti lahko primerjal z njim.

Ta izjemnost v slovenski literarni srenji ima svoje korenine v njegovi temeljiti klasični kulturi. Odtod tudi njegovo pristno evropejstvo, prežeto z grško racionalno zahtevnostjo in rimskim smislom za to, kar je prav in pravično, obogateno z globokim poznanjem obeh klasičnih literatur.

Zaradi zemljepisne bližine z romanskim svetom je Rebula od mladih let v stiku tudi z italijansko kulturo, predvsem z Dantejem, bržkone največjim evropskim pesnikom.

Toda lok njegovega zanimanja se pne še dlje proti Zahodu, do Francije s svojimi velikimi pesniki in pisatelji – Péguyem in Claudelom, Greenom in Yourcenarjevo – zgodovinarji in filozofi – Daniel-Ropsom in Maritainom – teologi in svetniki – Da-

Birma. Alojz je prvi otrok na desni.

nieloujem in de Lubacom, Vincencijem Pavelskim in Janezom Vianneyem. In seveda mu niso tuji veliki Rusi. In Nemci in Angleži.

Vso to evropsko kulturno dediščino si je Rebula osvojil osebno in kritično in jo vsrkal vase. Vse to oplaja njegovo domišljijo, daje širino in višino njegovi misli in suveren blesk njegovi besedi.

Ves klasičen po svojem načinu razmišljanja in celo v svojem nastopu, prežet z romansko kulturo, je Alojz Rebula Slovenec kot malokdo med nami. Ne samo, da pozna do obisti vse, kar je vrednega v naši književnosti. O vsakem slovenskem avtorju ima svoje utemeljeno in tehtno mnenje.

Njegovo slovenstvo je jasno profilirano in izbrušeno, čisto in trdno v svojem jedru! Nedvomno dolgujemo Rebuli nekaj najglobljih pogledov v bistvo slovenstva. Ti pogledi so se izkristalizirali že zelo zgodaj ob rastoči zavesti svoje drugačnosti sredi romanskega sveta in v primerjavi z njim, v zastrupljenem ozračju tržaškega fašizma.

Kardinal Franc Rode

Kot Silvan Kador pred Piladom De Martinisom: tako se – nekdanji študent klasičnega liceja iz razreda profesorja Alojza Rebule – počutim vsakokrat, ko pišem in razmišljam o tem strastnem ljubimcu boginje literature, ko skušam začrtati absciso in ordinato njegove besedne umetnosti, da bi se dokopal do čim natančnejše kritiške rezultante, ki bi vsaj deloma razkrila neznanko tega avtorja v enačbi slovenske in evropske literature. Kakor so nerazrešljiva ontološka vprašanja, ki jih junak Senčnega plesa zastavlja svojemu nekdanjemu mentorju, tako je izčrpen literarnozgodovinski portret enega najpomembnejših so-

Alojz Rebula in Jože Peterlin na Dragi 1972.

dobnih slovenskih pisateljev klasična kvadratura kroga: kako strniti v nekaj esejističnih strani umetniško delo celega življenja? Kako ustrezno predočiti bralcu nad šestdeset let Rebulovega pisanja, razgrnjenega na več desetisoč straneh njegovih preko štiridesetih knjig: romanov, novelističnih zbirk, cvetnikov, radijskih in gledaliških iger, dnevnikov, esejev, disertacij, biografij, prevodov? Sizifovski podvig.

A se vendarle spleča ugrizniti vanj. Kajti razbirati, razumevati Rebulovo prozo, esejistiko, memoaristiko, publicistiko in dramatiko, pa naj bo bralcu ali gledalcu še tako intelektualistična, mistično zanesena, fideistično obskurna ali jezikovno baročna, pomeni prodirati globoko v nerazvozljivo skrivnost literature, prignati hermenevitično skalo tik pod večno nedosegljivi vrh. Zato se z veseljem lotevam strmine. S formalno eskamotažo, ki idejno deduje pri Kunderi in Borgesu, a ji bo morda le uspelo strniti v leksikonsko sežetost desetih gesel ustvarjalni kozmos Alojza Rebule. Slovar. Majhen, ročen besednjak rebulizmov, ključnih leksemov pisateljeve književno-ontološke poetike. Saj je bila na začetku Beseda, počelo vsega Črka, kakor učita po kom drugem tudi Wittgenstein in Rebula: A kakor Alfa, A kakor ...

Miran Košuta

Zame osebno, kot italijansko bralko, je bil Alojz Rebula nadvse prijetno in v določeni meri pretresljivo odkritje. Ko sem začela odkrivati slovensko književnost in zlasti avtorje slovenske jezikovne skupnosti v Italiji, še nisem bila pripravljena na tako globoko ukoreninjeno pripadnost tistemu, kar sem zmotno imela za del po večini svoje zgodovine in kulture, in le stežka si jo je bilo moč deliti z nekom, ki se je istovetil z drugo književno in jezikovno tradicijo. Še sem namreč morala dognati, kaj pomeni doživljati dvojno identiteto.

Prvi roman Alojza Rebule, Senčni ples (1960), je Ferruccio Fölkel označil za edino delo, ki ustrezno portretira povojni Trst. Zgolj naključno sem imela priložnost prebrati nekaj odlomkov tega romana v italijanskem prevodu, ne da bi sploh vedela, da pri naša in nuce osrednje teme Alojza Rebule – narodno vprašanje, religioznost, umetnost in bivanje. Zelo iskreno so me ganile umestitev zgodbe v mesto, postopna asimilacija glavnega junaka in nekatere temeljne trditve glede jezika kot izraza identitete in Boga kot eksistenčnega temelja. Odkrivala sem lite-

Nagrada kresnik 23. junija 2005.

rarno osebnost, znotraj nje pa človeka, ki je obravnaval povsem drugačno perspektivo prostora, v katerem sem bivala, in kulture, ki sem jo bolj malo poznala in je sobivala v tem prostoru ob kulturi, ki sem jo imela za svojo. Gre za temeljno prisotnost vere, odkrivanje mesta skozi druge oči in druge življenjske izkušnje, težak položaj – v letih, ki jih obravnava roman – pripadnikov manjšine ter istočasno skupno doživljanje zgodovinskega in družbenega položaja v mestu, ki sta ravno v tistem času prizadela celotno prebivalstvo.

Moje presenečenje nad Alojzom Rebulo pa je raslo s prebiranjem nekaterih novel v zbirki z naslovom Vinograd rimske cesarice (1956). Umestitev novel v antiko me je privedla do tega, da sem se odločila podrobneje spoznati Alojza Rebulo. Kdo je ta pisatelj, ki ga moji sonarodnjaki ne poznajo, ki piše v drugačnem jeziku, za katerega sem mislila, da je potopljen v drugačno zgodovino in literarno tradicijo in ki me za roko vodi po rimski preteklosti, ki jo je moje – naše – mesto navajalo v potrditev svoje neizpodbitne jezikovne in kulturne edinstvenosti, svoje neizpodbitne absolutne italijanskosti?

Resnična veličina Alojza Rebule izhaja ravno iz njegove sposobnosti, da spaja italijansko in antično kulturno tradicijo – in njene vrednote, ki predstavljajo za pisatelja neločljivi del njegovega življenja in literarnega opusa, s svojo prav tako globoko zavezanostjo lastnemu maternemu jeziku in kulturi, česar ne doživlja kot nekaj izključno biološkega, temveč in predvsem kot zavestno izbiro etične zvestobe svojemu izvoru. Ta izbira je toliko bolj nujna in aktualna, kolikor močnejši je pritisk asimilacije, homogenizacije, plitkosti in ravnodušja.

Patrizia Vascotto

V slovenska obzorja in čez...

Mogoče bi vas zanimalo zvedeti, da...

- da se letos Slovenija z raznimi prireditvami spominja dvestolenice (1809) ustanovitve Ilirskih provinc, administrativne tvorbe, v katero so Napoleonovi Francozi vključili dele Slovenije in Hrvaške in skozi katero je imel Napoleon po kopnem dostop do Turčije. Prvi guverner Ilirskih provinc je bil maršal Marmont ...
- da je Ugo Spirito, pisatelj in časnikar pri italijanskem tržaškem dnevniku *Il Piccolo*, izdal nov roman s tematiko iz vojnega časa ...
- da je veliki pesnik Oton Župančič, po nazoru liberalec, ko je na stara leta pisal pripombe na korekture »Slovenskega pravopisa«, pisal proti uradnemu pravopisu besedo »Bog« z veliko začetnico ...
- da je bilo dognano, da je pod komunistom Edvard Kocbek poleg vseh konfidentov, ki so oprezovali za njim, imel vo-hunske opazovalce tudi v stanovanjih, ki so bila pod njegovim ...
- da se je nekje v Sloveniji mlad človek, ki je imel uspešno računalniško podjetje in si je bil že pripravil vse potrebno za poroko, premislil, pustil misel na podjetje in poroko in šel študirat bogoslovje ...
- da se bo slovenska kultura prihodnje leto spominjala dveh literarnih ustvarjalcev, obeh Primorcev oziroma Tolmincev, pisateljev Franceta Bevka in Cirila Kosmača ...
- da je nekdo poleti 1945 na cesti v Ljubljani vprašal znanega pisatelja Janeza Jalna, avtorja »Ovčarja Marka« in drugih knjig, ali kaj piše, pa je odgovoril: »Odkar je izbruhnila svoboda, nič.« ...
- da je bilo v letošnjem oktobru po Sloveniji več folklornih prireditev: v Šentjanžu v sevniški občini so imeli praznik buč (»bučariado«), v Jančah praznik kostanja, v Ustju pri Ajdovščini pašnjo ovac s pomočjo psov, v Lukovici pa so imeli svoj veliki tradicionalni sejem – vse povsod združeno z užitnimi dobrotami, glasbo in plesom ...

Lida Turk

Čitalnica pri Sv. Jakobu

Uradno je bila Šentjakobska Čitalnica ustanovljena 15. septembra 1901 v prostorih Delavskega konsumnega društva, ki je imelo takrat svoj sedež v Ulici Concordia 1, pri Sv. Jakobu. Njeni člani so delovali že prej, morda v Društvu narodnih goslarjev, ki pa je imelo le kratkotrajno in nedokumentirano življenje. Bogato in izpričano pa je delo Šentjakobske čitalnice, ki se je leta 1905 skupaj z drugimi lokalnimi društvi preselila na Trg Sv. Jakoba št. 5. Uspešno je delovala vse do prve svetovne vojne in tudi po njej. Posebno aktivna je bila v povojnem času gledališka skupina, ki je zadnjič nastopila julija 1926. Zastor, ki je padel ob koncu legendarne uprizoritve Kralja na Betajnovi, je zapečatil delo čitalnice in vseh starih in novih organizacij, ki so imele v stavbi svoj sedež. Ob koncu poletja so fašisti nasilno zavzeli dvorano in v njej odprli rajonski fašistični sedež. Uradno je bila čitalnica razpuščena 15. septembra 1927.

Čitalnica je imela tudi svojo knjižnico. Minilo je že skoro tri četrt stoletja, a še vedno prihajajo od časa do časa na dan drobni preživeli ostanki tistega časa: knjige z zarumenelimi ali manjkajočimi stranmi, potrgane in poškodovane, včasih malo ožgane ali pogrizene ... Knjige so šle večinoma v roke takratnih članov mladinskih društev, študentskih skupin, prosvetnih delavcev, prvih ilegalcev. Z njimi so hodile na izlete in skrivne sestanke in prehajale iz roke v roko.

Bogve kakšno pot je prehodila knjižica, ki je

zdaj brez naslova. Vemo le, da je izšla leta 1909 v Celovcu kot 63. zvezek Slovenskih večernic. Žig izpričuje, da je bila last Čitalnice pri Sv. Jakobu v Trstu. Na kartončku, ki je prilepljen na notranji strani platnice pa beremo, da je imela knjižnica svoj POSLOVNI RED, ki je vseboval 10 natančnih in strogih paragrafov.

V prvem beremo, da je Knjižnica nastanjena v prostorih »Čitalnice« ter jo ta kot lastnica tudi urejuje in vodi.

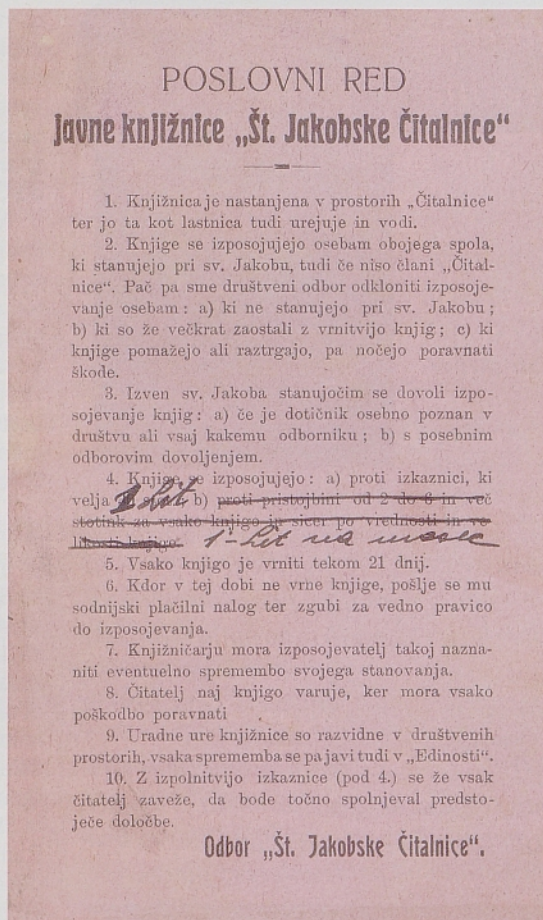
V 2. členu piše, da se Knjige izposojujejo osebam obojega spola, ki stanujejo pri sv. Jakobu tudi če niso člani »Čitalnice«. Pač pa sme društveni odbor odkloniti izposojevanje osebam: a) ki ne stanujejo pri Sv. Jakobu; b) ki so že večkrat zaostali z vrnitvijo knjig; c) ki knjige pomažejo ali raztrgajo, pa nočejo poravnati škode.

3. Izven Sv. Jakoba stanujočim se dovoli izposojevanje knjig: a) če je dotičnik osebno poznan v društvu ali vsaj kakemu odborniku; b) s posebnim odborovim dovoljenjem.

5. Vsako knjigo je vrniti tekom 21 dni.

6. Kdor v tej dobi ne vrne knjige, pošlje se mu sodnijski plačilni nalog ter zgubi za vedno pravico do izposojevanja.

Sledijo še nadaljnji štirje paragrafi. Knjigo je v trde platnice vezala knjigoveznica ANTON REPENŠEK v Trstu, Ulica Cecilia 9, danes Ulica Cecilia de Rittmeyer. Saj gre za isto znano tržaško dobrotnico, ki je umrla leta 1911.

Antena

KONCERTNA SEZONA V GORICI

Kulturni center Lojze Bratuž, Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel in Združenje cerkvenih pevskih zborov so tudi letos pripravili koncertno sezono v Gorici. Do aprila se bo zvrstilo pet koncertov. Prvi, ki je bil vključen tudi v festival Kogojevi dnevi, je bil 17. oktobra. V veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž je nastopil Simfonični orkester Radiotelevizije Slovenija pod vodstvom dirigenta Antona Nanuta. Na sporedu je bila izključno sodobna glasba slovenskih avtorjev. Posebno pozornost so pritegnile štiri ljudske pesmi za sopran in orkester, ki jih je Pavel Mihelčič napisal prav za goriški koncert. Solistka je bila goriška sopranistka Alessandra Schettino.

PROSLAVA V KOBARIDU

Letošnja državna proslava ob Dnevu vrnitve Primorske k matični domovini je bila 14. septembra v Kobaridu. Slavnostni govornik je bil predsednik vlade Borut Pahor. Kulturni program, uglašen na zgodovinski boj za pravico do rabe slovenščine, sta pripravila Marjan Bevk in Zdravko Duša.

OKTET SUHA V ARGENTINI

Koroški glasbeni skupini Oktet Suha in Trio Lipuš sta opravili zelo uspešno 16-dnevno turnejo med Slovenci v Argentini. V Buenos Airesu, Mendози in Bariločah sta nastopili na kar 14 koncertih in pri štirih mašah. Dva koncerta sta bila tudi za širše argentinsko občinstvo.

ZAHODNO OD MORGANOVE ČRTE

Goriški muzej, ki ima sedež v Kromberku pri Novi Gorici, je na 352 straneh izdal zelo podrobno in bogato ilustrirano študijo novogoriškega pravnikarja dr. Cvetka Vidmarja Zadnja tuja vojaška okupacija slovenskega ozemlja, Oris Zavezniške vojaške uprave v Slovenskem Primorju (od 12. junija 1945 do 15. septembra 1947).

Po uvodnem delu, ki slika razmere na Primorskem od konca prve svetovne vojne do umika jugoslovanskih čet vzhodno od Morganove črte 12. junija 1945, so popisani zavezniški prevzem oblasti na dodeljenem ozemlju in spori z levico, nato pa ustroj, ki so ga zavezniki uveljavili v Coni A, kar zadeva krajevno upravo, policijo, sodstvo, javna dela, zdravstvo, šolstvo, kulturo, gospodarstvo itd. Dodatno so obdelana nekatera posebno zanimiva področja, od istrskih beguncev in njihovega naseljevanja v slovenskih krajih do žrtev povojnih pobojev (fojbe), od nastajanja političnih strank in sindikatov do odnosa ZVU do Cerkve.

Avtor (letnik 1932) se naslanja na objavljene vire in strokovno ter spominsko literaturo (manjkajo pa nekateri nekomunistični avtorji in njihovi podatki). Posebej dragocena je njegova uporaba neobjavljenih arhivskih virov nekdanje Zavezniške vojaške uprave, ki se hranijo v ZDA, a so jih preslikali slovenski arhivarji in so na voljo v Pokrajinskem arhivu v Kopru.

TERSKO NAREČJE

V vasi Ter pri Bardu v Terski dolini so 3. oktobra predstavili gradivo za slovar terskega narečja, ki ga je v letih 1873-1901 na 7.000 kartončkih zbral poljski jezikoslovec Jan Baudouin de Courtenay. V arhivu Akademije v Sankt Peterburgu jih je pregledala in pripravila za objavo Liliana Spinozzi Monai. Pri delu je sodelovala tudi z jezikoslovci z Inštituta Frana Ramovša v Ljubljani. Okoli 700 strani debelo knjigo v italijanščini je izdal Furlanski univerzitetni konzorcij.

Umrli je Slavko Bratina

V Gorici je 6. oktobra umrl šolnik, publicist in politik prof. Stanislav (Slavko) Bratina.

Rodil se je v Gorici 24. aprila 1926, doštudiral klasično filologijo v Trstu in poučeval na slovenskih šolah v Gorici, kjer je bil na koncu v službi na skrbništvu.

V mlajših letih je bil duša goriškega Akademskega kluba. Ob odv. Avgustu Sfiligoju je bil med vodilnimi predstavniki Slovenske demokratske skupnosti in dolgo v vodstvu Slovenske demokratske zveze. Slovensko stranko je kot občinski svetovalec v Gorici zastopal v letih 1961-70. V letih 1968-70 je bil tudi odbornik za davke. Po preoblikovanju samostojnega političnega gibanja na Goriškem in osnovanju Slovenske skupnosti se je umaknil iz politike. Veliko pa je pisal za Demokracijo, Utripe, Katoliški glas ter fotografiral za več publikacij. Leta 1997 je uredil izbrane pesmi Milana Bekarja Čar nad Krasom.

O povojni obnovitvi slovenskega šolstva v Italiji je leta 1996 v Trstu izdal knjigo Nelahka pot do resnice, ki jo je Slovenska prosvetna matica iz Trsta naslednje leto ponatisnila v sklopu knjige Slavka Bratine in Marka Udoviča Slovenska šola ob petdesetletnici obnove.

Društvo slovenskih izobražencev začelo novo sezono

Levo: večer ob stoletnici dr. Tineta Debeljaka.
Desno: predavatelj dr. Tomislav Žergaj v Peterlinovi dvorani.

Z mesecem oktobrom so se v Peterlinovi dvorani v Donizettijevi ulici v Trstu začela tradicionalna kulturna srečanja Društva slovenskih izobražencev ob ponedeljkih zvečer. Nprekinjena sezona bo trajala do konca junija prihodnjega leta in v njej se bo zvrstil bogat niz preko tridesetih srečanj o najrazličnejših problemih iz kulturnega, družbenega in političnega življenja. DSI ostaja tako eno redkih slovenskih društev, ki deluje v strogem središču mesta in obiskovalcem nudi tudi priložnost za redna družabna srečanja.

Letošnjo sezono smo začeli v ponedeljek, 5. oktobra, z gostom ameriškim Slovencem, psihiatrom dr. Tomislavom Žergajem, ki je govoril o svojih ameriških izkušnjah, o stikih z drugimi ameriški Slovenci in o svojih pogledih na matično stvarnost.

V ponedeljek, 12. oktobra, so v Peterlinovi dvorani predstavili knjigo zgodovinarja dr. Andreja Rahtna o življenju in delu Izidorja Cankarja, diplomata dveh Jugoslavij. Na večeru sta poleg avtorja sodelovala še zgodovinar dr. Bojan Godeša in generalni sekretar Centra za evropsko prihodnost mag. Andrej Verčon.

V ponedeljek, 19. oktobra, je društvo posvetilo večer problematiki "prosekarja", vina, ki ga pridelujejo v tržaškem bregu. Na večeru sta sodelovala predsednik Kmečke zveze Franc Fabec in predsednik konzorcija vin "Kras" vinogradnik Andrej Bole.

Zadnji ponedeljek v oktobru je društvo posvetilo novi knjigi založbe Mladika in sicer fotomonografiji o Alojzu Rebuli, ki jo je uredila Alice Zen in je izšla ob avtorjevi 85-letnici. Na predstavitvi sta sodelovala urednica knjige Alice Zen in avtor spremne besede prof. Miran Košuta.

Poleg naštetih rednih večerov Društva slovenskih izobražencev naj omenimo še izreden večer, ki ga je društvo priredilo skupaj s Knjižnico Dušana Černeta. To srečanje je bilo v petek, 9. oktobra, in so ga posvetili slovenski kulturi v Argentini in vlogi dr. Tineta Debeljaka. Vnuk dr. Tineta Debeljaka Marko Vombergar je prikazal dokumentarec, spregovorili pa so še Jure Vombergar ter Meta in Jožejka Debeljak. Knjižnica Dušana Černeta je ob tej priložnosti pripravila razstavo z izborom Debeljakovih del.

Predstavitve fotomonografije Alojza Rebule.

UMRL JE JEZIKOSLOVEC ROBERTO GUSMANI

V Vidmu je 16. oktobra umrl akademik Roberto Gusmani. Bil je eden izmed najvidnejših italijanskih jezikoslovcov, nekdanji dekan fakultete za tuje književnosti in jezike ter rektor videmske univerze. Rodil se je leta 1935 v Novari in študiral v Milanu, vendar je v Vidmu delal od leta 1972. Napisal je kakih 300 razprav, člankov in knjig. Veliko se je ukvarjal tudi z večjezičnostjo. Še nekaj dni pred smrtjo je v Teru sodeloval pri okrogli mizi ob izidu slovarja terskega narčja.

60 LET NSKS

Narodni svet koroških Slovencev, ki ga zdaj vodi bivši državni poslanec Karel Smolle, je praznoval svojo 60-letnico z Vseslovenskim praznikom 13. septembra v Celovcu. Slavnostni govornik je bil akademik, pesnik in urednik Niko Grafenauer iz Ljubljane. Gostje so prišli tudi iz matice, Trsta in Gorice.

Proslava v Mozlju

Letošnja spominska proslava za žrtve slovenske nacionalne ilegale v Mozlju je bila 27. septembra. Po maši in polaganju cvetja sta spregovorila dr. Boris Kravanja in Ivan Korošec.

Med slovesnostjo so v marmornato žaro položili prst z morišč na slovenskih tleh (gl. sliko).

Ob letošnji proslavi je inž. Davorin Žitnik pripravil brošuro, ki obnavlja pot slovenskih pripadnikov Jugoslovanske vojske v domovini v letih 1941-43 ter prizadevanja za rehabilitacijo tistih, ki so bili pobiti jeseni 1943. Izdalo jo je Društvo za ohranjanje spomina na žrtve komunistične revolucije Slovenije 1941-1948-1952.

Sonja

Študijski center za narodno spravo v Ljubljani je 21. oktobra predvajal na svojem sedežu dokumentarec o trpljenju primorskih Slovencev pod fašizmom *Sonja*, ki ga je za tržaški sedež RAI režirala Loredana Gec. Ob okrogli mizi so o dokumentarcu in obravnavani problematiki spregovorili protagonistka dokumentarca Sonja Amf Canziani iz Trsta, režiserka Loredana Gec, ravnatelj Inštituta za novejšo zgodovino dr. Damjan Guštin in mag. Renato Podbersič iz Študijskega centra (na sliki v tem redu od desne proti levi).

JADRANSKI KOLEDAR

Jadranski koledar, ki ga izdaja Založništvo tržaškega tiska, se, tako kot lani, za leto 2010 predstavlja kot rokovnik s pisnimi prispevki na izbrano temo. To je letos sadje. Prvič je izšel tudi v italijanski različici. Posebej pa je napovedana priloga s slovensko bibliografijo za Italijo in pregledom šolstva v iztekaajočem se letu.

DUŠNOPASTIRSKI URAD

S 1. septembrom je dosedanji ravnatelj slovenskega dušnopastirskega urada v Celovcu škofov vikar msgr. Jože Marketz prevzel dušnopastirski urad za vso krško škofijo. Nasledil ga je dosedanji poslovodja mag. Anton Rosenzopf – Jank.

UMRL JE IVAN HUMAR

V Števerjanu je 7. oktobra umrl nekdanji župan Ivan Humar. Rodil se je 7. avgusta 1944 v Števerjanu. V letih 1967-74 je bil predsednik domačega društva Briški grič. V politiko je stopil v okviru domače levičarske skupine Občinska enotnost in bil leta 1975 prvič izvoljen v občinski svet. V letih 1985-95 je bil župan, v občinskem svetu pa je ostal do leta 2004. Tri mandate je bil predsednik goriške Kmečke zveze (1996-2005).

KOROTAN JE ODKUPILA SLOVENIJA

Po dolgoletnih pogajanjih in polemikah je slovenska država rešila Korotan, torej študentski dom (85 ležišč) in kulturno središče na Dunaju. Skupno z inventarjem ga je odkupila od Mohorjeve družbe v Celovcu za 5.600.000 evrov.

SPOMIN NA FILIPA TERČELJA

V Davči so 25. junija slovesno blagoslovili novi nagrobnik povojnih žrtev komunističnega režima, župnika v Sorici Franca Krašne in njegovega prijatelja, znanega primorskega duhovnika, pesnika, pisatelja in prosvetnega organizatorja Filipa Terčelja. Umrili so ju 7. januarja 1946. Terčeljeve poteze nosi protagonist Rebulovega romana Nokturno za Primorsko.

Med slovesnostjo so odkrili tudi spominsko ploščo za šest žrtev revolucije v Davči (1944-46).

ROŽANČEVA NAGRADA

Žirija Sklada Marjana Rožanca, ki jo vodi dr. Edi Kovač, je za najboljšo knjigo esejev zadnjih dveh let razglasila zbirko Konci in kraji, ki jo je napisala Ifigenija Simonović (s pravim imenom Eva Batič, dolgo pa se je podpisovala kot Ifigenija Zagoričnik).

PAIDEIA

V Gorici je 28. septembra z okroglo mizo o možnostih za boljše sodelovanje političnih in družbenih komponent slovenske manjšine v Italiji stekel niz srečanj, ki nosi naslov Paideia in ga skupno prirejata Krožek Anton Gregorčič in goriška mladinska sekcija Slovenske skupnosti Prihodnost.

Na drugem srečanju, 16. oktobra, sta o vlogi Slovenije pri evropskih integracijskih procesih na Balkanu spregovorila evropska poslanca Zoran Thaler in Milan Zver.

UMRL JE ANTON KOSTNAPFEL

Dne 29. septembra je umrl šolnik in prosvetni delavec Anton Kostnapfel. Rodil se je 10. septembra 1925 v Šturjah pri Ajdovščini. Po vojni je končal učiteljsko v Gorici. Poučeval je v Brdih in na Tržaškem, družino pa si je ustvaril v Sv. Križu. Dolgo je orglal in vodil cerkveni zbor v Sv. Križu, Zgoniku, poleti na Sv. Višarjah. Vrsto let je vodil tudi otroške kolonije in sodeloval v odboru Zveze cerkvenih pevskih zborov v Trstu.

SLAVISTI NA KONGRESU

Slovensko slavistično društvo je v začetku oktobra izpeljalo svoj 20. kongres med porabskimi Slovenci v Monoštru. V zvezi z obravnavano problematiko, ki je obsegala tudi okroglo mizo o slovenskih zamejskih medijih, je izdalo zbornik Slovenski mikrokozmosi – medetnične in medkulturne razsežnosti.

Grofica Marica

Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice je za svojo 50-letnico med drugim sklenila, da postavi na oder Kulturnega centra Lojze Bratuž veselo in zahtevno opereto, ki naj delovno poveže čim več pevcev, glasbenikov, plesalcev, igralcev in tehnikov iz včlanjenih društev. In tako je bila 2. oktobra premiera Kalmanove operete Grofica Marica. Skupno z nekaj ponovitvami je v razprodano dvorano privabila kar 1.500 gledalcev.

V glavnih vlogah sta nastopala mlada gosta, sopranistka Elvira Hasanagić in tenorist Sebastjan Podbregar. Ob njiju je bilo kakih 130 sodelujočih: domači solisti, igralci goriških dramskih družin, plesna skupina jameljskega društva Kremenjak, pevci osmih zborov, otroški zbor Veseljaki iz Doberdoba, 50-članski orkester z glasbeniki iz vseh treh pokrajin. Delo je dirigiral Hilarij Lavrenčič, režiral pa Emil Aberšek. Za nov slovenski prevod je poskrbel Ivan Tavčar.

Približno 130 nastopajočih je postavilo na oder opereto Grofica Marica (foto D. Devetak).

Pred tržaško stolnico sv. Justa.

ter tajnik združenja, župnik v Bilčovsu Janko Krištof. Koroški in nekateri tržaški duhovniki so imeli najprej somaševanje v stolnici sv. Justa. Vodil ga je tržaški škofov vikar Franc Vončina. Nato so si ogledali kapelo, ki jo je arhitekt Ivan Vurnik pred prvo svetovno vojno oblikoval v tržaški škofijski palači. Tam jih je s pristrčnimi besedami pozdravil novi tržaški škof msgr. Crepaldi. Sledila je vrsta srečanj in obiskov, tudi s predstavniki slovenskega kulturnega in družbenega življenja.

KOROŠKI DUHOVNIKI NA OBISKU

Na avstrijskem Koroškem že več kot 100 let povezuje slovenske duhovnike združenje Sodaliteta, ki med drugim razpolaga s slovitim Domom prosvete v Tinjah. O njeni dosedanji poti poroča bogat zbornik iz leta 2007 Južna Koroška in njena cerkvena podoba v 20. stoletju, ki ga je uredila Marija Vrečar.

Več kot 20 koroških duhovnikov je bilo 8. oktobra na tradicionalnem jesenskem izletu Sodalitete. Tokrat so izbrali Trst, da bi okrepili stike s tržaškimi sobrati in slovensko stvarnostjo v tržaški škofiji. Vodila sta jih predsednik Sodalitete in rektor Doma v Tinjah Jože Kopeinig

V ZAKRPNIH GOJZARJIH

Pri Založništvu tržaškega tiska je izšel prvenec mladega Goričana Matjaža Klemšeta, roman V zakrpanih gojzarjih. Junak romana se po hudi bolezni odpravi na tranzverzalo od Maribora do Ankarana in dolga pot je zanj izziv za razmišljanje.

MIRKA BRAJNIK NAGRAJENA

Upokojena goriška ravnateljica Mirka Brajnik je 1. oktobra iz rok slovenskega ministra za šolstvo Igorja Lukšiča v Ljubljani prejela nagrado za življenjsko delo v zamejskem šolstvu.

ŠOLSTVO NA KOROŠKEM

Na Koroškem se je v tem šolskem letu vpisalo k dvojezičnemu pouku, k pouku slovenščine ali pa k pouku v slovenščini skupno 3.979 učencev in dijakov (lani 3.878). Na ozemlju, kjer veljajo predpisi o dvojezičnem pouku, se te možnosti poslužuje 2.016 ali 41,27% otrok na 73 osnovnih šolah.

PSIHOANALITIKI

Slovenski psihoanalitiki in psihoanalitično usmerjeni psihoterapevti so v Trstu ustanovili Psihoanalitični kulturni forum. V nekdanjem Narodnem domu so se 23. oktobra predstavili s krajšim seminarjem Psihoanalitični kalejdoskop – doprinos psihoanalize k psihoterapiji, znanosti in umetnosti.

BORŠTNIKOVO SREČANJE

Na 44. Borštnikovem srečanju v Mariboru so 17. oktobra priredili solidarnostni večer s Slovenskim stalnim gledališčem v Trstu, ki je sredi boja za obstoj. Njegova napovedana tekmovalna predstava pa je zaradi krize odpadla.

Borštnikov prstan je letos prejela v Trstu rojena igralka Minu Kjuder, ki je sicer študirala v Ljubljani in pretežno delala v Celju in Mariboru, veliko pa je nastopala tudi v Trstu, kjer je bila med ustanovitelji skupine Popotni komedijanti in kjer še vedno sodeluje na radiu in pri Studiu Art.

60 LET FUENS IN 25 LET MENS

Federalistična unija evropskih narodnostnih skupnosti je v začetku oktobra v Bruslju praznovala 60-letnico ustanovitve in 25-letnico Mladine evropskih narodnostnih skupnosti (delo te organizacije ima sicer dokaj daljšo tradicijo, saj je prej nastopala kot Mladinska komisija FUENS).

Proslava je obsegala tudi okroglo mizo nekdanjih predsednikov, med katerimi je koroški Slovenec Reginald Vospernik. Sedanji predsednik je danski Nemeč Hans Heinrich Hansen. FUENS povezuje več kot 80 organizacij narodnih manjšin, saj se je po padcu berlinskega zidu močno usidrala tudi v vzhodni Evropi.

UMRL JE FRANC SIVEC

V bolnišnici v Huminu je 7. oktobra umrl organist in dirigent Franc Sivec. Rodil se je 18. novembra 1919 na Libušnjem. Njegov brat Alojz je med pogrešanimi »primorskimi padalci«. Leta 1948 se je naselil v Kanalski dolini. Zaposlil se je kot sirar v mlekarni v Ukvah, do smrti pa živel v Žabnicah. Od leta 1954 do pred nekaj leti je orglal v Ukvah. Bil je med ustanovitelji in dolgo let dirigent mešanega zbora Planinka v Ukvah.

DVE NOVI PAHORJEVI KNJIGI

Založba Zandonai je izdala nov italijanski prevod iz opusa tržaškega pisatelja Borisa Pahorja. Roman Spopad s pomladjo, ki ga je prevedla Mirella Urdih Merku, je izšel pod naslovom Una primavera difficile.

Pri založbi Rizzoli pa je hrvaška zgodovinarica Mila Orlić izdala knjigo/intervju s Pahorjem Tre volte no. Gre za razgovor o prehojeni življenjski poti, delu in uporu proti trem totalitarizmom 20. stoletja.

LOJZE KOVAČIČ

Studentska založba Beletrina iz Ljubljane je izdala nedokončano delo rajnega pisatelja Lojzeta Kovačiča Zrele reči in pa zbornik z gradivom z januarskega simpozija o njem (Lojze Kovačič – življenje in delo).

14. Primorski dnevi na Koroškem

Kulturna izmenjava med Koroško in Primorsko traja že več kot četrto stoletje. Letos oktobra so bili Primorci v gosteh na Koroškem že štirinajstič. Kulturne dneve od 12. do 20. oktobra so priredili Krščanska kulturna zveza, Zveza slovenske katoliške prosvete in Slovenska prosveta. Koledar prireditelj je bil kar bogat in pisan.

Začetek Primorskih kulturnih dnevov je bil v ponedeljek, 12. oktobra, v Tischlerjevi dvorani v Celovcu. Predstavili so se založba Mladika z delom Eveline Umek "Po sledih fate morgane", Goriška Mohorjeva z delom Verene Korsič Zorn o primorskih poslikavah Toneta Kralja in SKS Planika z znanstveno publikacijo o slovenski govorici v Ovčji vesi v Kanalski dolini. Za glasbeni okvir sta poskrbeli Elisa Kandutsch in Giulia Lister, gojenki glasbene šole Tomaž Holmar.

V sredo, 14. oktobra, so v Ražunovi dvorani v Št. Petru v Rožu nastopili igralci Slovenskega odra iz Trsta s predstavo "Medvedek Pu". Isti dan sta na višji šoli v Št. Petru nastopila z literarnim branjem pesnika Jurij Paljk in Andrej Kralj. Oba pesnika sta z literarnim branjem nastopila tudi zvečer v prostorih Kluba slovenskih študentk in študentov na Koroškem, njun nastop pa je obogatilo petje dekliškega zbora Bodeča Neža z Vrha pri Sovodnjah.

Kot je že tradicija so se v petek na ljudski šoli v Bilčovsu srečali gojenci glasbene šole s Koroškega, Emil Komel iz Gorice in Glasbene matice iz Trsta.

V soboto, 17. oktobra, je bilo na vrsti srečanje odborov Krščanske kulturne zveze, SNI Urban Jarnik, Zveze slovenske katoliške prosvete in Slovenske prosvete, ki so si v spremstvu gostiteljev ogledali bogate cerkvene poslikave slikarja Valentina Omana.

V nedeljo je v farni dvorani v Selah gostovala dramska skupina prosvetnega društva Štandrež s komedijo "Kaj bodo rekli ljudje". V ponedeljek je bilo še odprtje razstave Paole Bertolini in Walterja Grudine v Mohorjevi knjigarni v Celovcu z glasbenim okvirom Michele Schincariol.

Primorski dnevi na Koroškem pa so se končali v torek, 20. oktobra, v Tischlerjevi dvorani v Celovcu z okroglo mizo o pomenu prisotnosti predstavnikov samostojnih političnih strank SSK in EL v občinskih upravah, katere so se udeležili slovenski župani s Koroške, iz Gorice in Trsta.

Levo: pred cerkvijo sv. Magdalene v Žirovnici; desno: Evelina Umek in Verena Korsič Zorn v Celovcu. Spodaj levo: Andrej Kralj in Jurij Paljk v Št. Petru; desno: zbor Bodeča neža (foto D. Devetak).

Versko življenje Slovencev v Belgiji in na Nizozemskem (XIV. del)

Po daljšem presledku nadaljujemo opisovanje verskega in kulturnega življenja Slovencev v Belgiji in na Nizozemskem. V prejšnjih številkah Mladike smo popisali glavne prireditve, proslave in verske slovesnosti katoliških društev ter Slovenske katoliške misije od ustanovitve do leta 1980. V tej in v naslednjih številkah Novic Knjižnice Dušana Černeta bomo prikazali najvažnejše dogodke, ki so jih pripravili Slovenci, ki so Belgijo in Nizozemsko izbrali za svojo drugo domovino, po letu 1980.

Prva večja prireditev v letu 1981 je bila Pomladanska prireditev 21. marca v Maria Heide, ki jo je organiziralo Slovensko društvo Slomšek. Prireditve se je udeležila velika množica ljudi, ki so z velikim zanimanjem sledili bogatemu kulturnemu sporedu. Prireditve se je korporativno udeležilo tudi Društvo sv.

Barbara s svojo društveno zastavo. V letu 1981 je bil tudi redni občni zbor društva Vesela mladina, na katerem so izvolili za predsednika Karlija Cverle, in Društva Slomšek, na katerem so za predsednika izvolili Bernarda Žabota.

Največja slovenska prireditev, ki jo pripravljajo belgijski Slovenci, je Slovenski dan, ki je bil 10. oktobra 1981 v mestu Eisden – bil je že 21. O tem slavlju je celovška revija Naša luč napisala sledeče: "To je naš največji praznik v cellem letu." Slovesnost se je začela s službo božjo, ki so jo vodili Stanko Kavalari iz Francije, Kazimir Gaberc iz Charleroi in domačin Vinko Žakelj. Službo božjo je ubrano spremljal mešani zbor Slomšek pod vodstvom Vilija Roglja. Verjetno se je prvič zgodilo, da je bil že na začetku slovesnosti spodnji del dvorane napolnjen. Pri kulturnem sporedu so nastopili trije zbori: Slomškov mešani in moški zbor pod vod-

stvom Vilija Roglja in flamski zbor iz Dilsena pod vodstvom Venkena. Pozdravne besede je izrekel predsednik Slomška Bernard Žabot, posamezne pesmi pa je dvojezično predstavljal Stane Revinšek. Sledila je folklorna skupina Ljubljana iz Nemčije. Dvorana jih je nagradila z živahnim ploskanjem. V odmoru so nastopili Oudsberger muzikanten iz Opglabbeeka. V bogati zasedbi je orkester zaigral vrsto flamskih, slovenskih in mednarodnih melodij. Oder je nato napolnila Vesela pomlad. Njen nastop se

je začel z blagoslovitvijo zastave Vesele mladine. Botrovala sta Anica Varzsak-Kos in njen soprogram Edmund. Ob blagoslovitvi zastave je domači duhovnik izrazil željo in upanje, da bo Vesela mladina, ki se bo zbirala in nastopala pod tisto zastavo, doraščala v vesele in odgovorne ljudi, ki se bodo zavedali svojega poslanstva kot

Slovenski dan oktobra 1981 v mestu Eisden.

ljudje in kristjani in kot sinovi in hčere svojega naroda. Nato je nadaljeval: »Da se na Slovenskem dnevu pri našem malem številu in pri naši razkropljenosti zbere okrog tisoč ljudi, smatramo za mali čudež slovenske osveščenosti in smisla za sodelovanje. Razveselili so nas številni gostje iz domače občine. Morda na naših slovesnostih že dolgo ni bilo toliko prijateljskega razpoloženja. Posebno zahvalo dolgujemo rojakom iz Francije, Charleroi, Liegea, Holandije in Nemčije. Priporočamo se še za naprej. Iskrena zahvala nastopajočim na odru, sodelavcem pri postrežbi, nabiralcem dobitkov in vsem pomembnim, a skritim pomočnikom. Hvala vsem in na svidenje prihodnje leto na istem kraju in ob istem času.«

(dalje)

za smeh in dobro voljo

V hotelskem baru gost položi na točilni pult bankovec za pet tisočakov in brez besed odide v hotelsko sobo.

»Ta je pa res čuden tip!« komentira sam pri sebi natakar. »Pet tisočakov napitnine, konjaka, ki ga je spil, pa ni plačal!«

. . .

»Koga bomo pa danes operirali?« je vprašal kirurg, ko je vstopil v operacijsko dvorano.

»Tega domačina tukaj, ki je požrl teniško žogico!« mu je odgovorila glavna sestra.

»Kaj pa tale možakar išče tukaj?« je vprašal in pokazal moškega, ki je stal poleg pacienta.

»Čaka na žogico, da bo lahko odigral tenis do konca!«

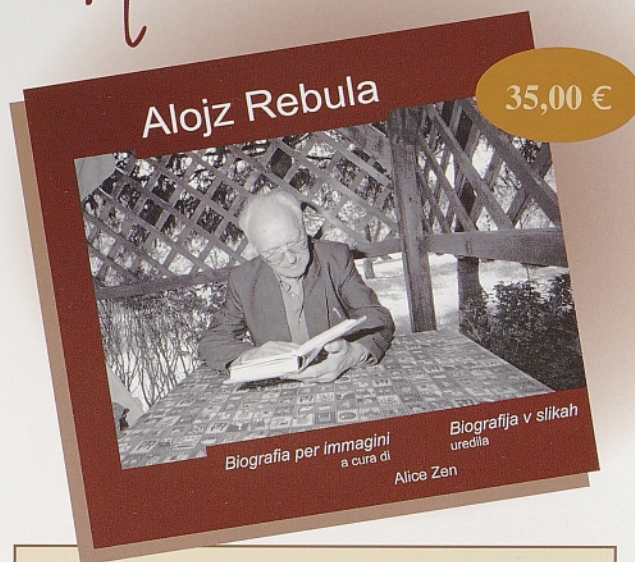
. . .

Na zavodu za zaposlovanje se oglasi slaščičar, ki potrebuje delavca za svojo slaščičarno.

»Imate kakšne posebne zahteve?«

»Ja, diabetik mora biti!«

Novo pri Mladiki

Alice Zen

ALOJZ REBULA BIOGRAFIJA V SLIKAH

Iz tiskarne je pravkar prišla dvojezična monografija v slikah o pisatelju Alojzu Rebuli s prispevki osemindvajsetih avtorjev.

Beseda bralcem Mladike

Drage bralke in bralci, nova številka Mladike je pred vami. Bliža se konec leta in zaključek 53. letnika. Bogata bera teh 53 letnikov nam je v ponos. Po ničkolikih drugih poskusih izdajanja revije na našem področju nam je vendarle uspelo vzdržati več kot pol stoletja. Hvaležni smo vsem požrtvovalnim piscem, sodelavcem in urednikom, ki so nam na tej dolgi poti pomagali in z nami vztrajali, pa tudi vam, dragi bralci, ki ste revijo v teh letih brali in podpirali.

Mladika je kljub težkim časom in nemajhnim težavam obstala. Dočakala je lepe čase osamosvojitve Slovenije, demokracije in svobode. Namenjena je bila Slovencem v Italiji, a je imela prijatelje tudi v Sloveniji in v raznih državah po svetu, katerim je veliko pomenila in jim pomeni še danes.

Mladika ni nikoli iskala dobička. Skoraj vsi smo zanjo pisali in jo urejali brez honorarjev. Zato smo tako dolgo vzdržali. Zadnja leta so nam bilanco uravnovešale tudi podpore tako iz Italije kot iz Slovenije in darovi.

Vendar pa je globalna kriza prizadela vse in tudi nas. Mladika je ohranjala ceno 3 evre za izvod od leta 2003 do danes. S prihodnjim letom pa moramo žal ceno posamezne številke in naročnino nekoliko zvišati, sicer ne bomo vzdržali. Upamo in želimo, da nam kljub temu ostanete zvesti.

CENE V LETU 2010

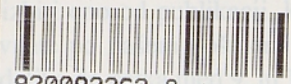
Posamezna številka 4,00 €. Naročnina po navadni pošti za vse države 30,00 €. Po letalski pošti: Evropa 50,00 €; Amerika 60,00 €; Avstralija 65,00 €.

Posamezna številka Mladike stane 3,00 €. Celoletna naročnina za Italijo 24,00 €; za Slovenijo in druge države 25,00 € (ali enakovreden znesek v tuji valuti), po letalski pošti 30,00 €.

Za plačilo lahko uporabite poštni tekoči račun 11131331 – Mladika - Trst. Na banki pa: Zadrzna kraška banka - Banca di Credito Cooperativo del Carso (IBAN: IT58 S089 2802 2010 - 1000 0016 916; SWIFT: CCTSIT2TXXX).

MLADIKA V NOVEM LETU 20

Vsem, ki bodo naročnino 2010 poravnali do 31. januarja 2010, darujemo po navedene (po razpoložljivosti zaloge posameznih knjig). Naročnino lahko poravnate na 11131331 ali pa tudi osebno na upravi Mladike, Ulica Donizetti 3 v Trstu od ponedeljka do petka obdelava naročil.

920092262,8

COBISS

Plačniki v tujini lahko plačate s čekom ali po banki na: **Zadružna kraška Cooperativa del Carso (IBAN: IT58 S089 2802 2010 1000 0016 916 - SWIFT: CCTSIT2TXXX)**

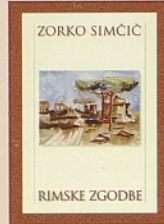
DARILO ŠT. 1:

K. Jurca:
Vojni dnevnik desetnika

DARILO ŠT. 2:

P. Roveredo:
Sporoči mi

DARILO ŠT. 9:

Z. Simčič:
Rimske zgodbe

DARILO ŠT. 10:

D. Bandelli:
Razprti svetovi

DARILO ŠT. 3:

M. Gregorič:
Karlo Kocjančič

DARILO ŠT. 4:

M. Gregorič:
Bibliografsko kazalo Mladike

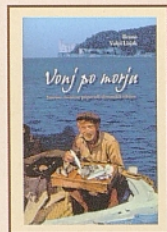
DARILO ŠT. 11:

M. Gregorič:
Razpotja, izbire, spopadi

DARILO ŠT. 12:

M. Artač Sturman:
Rapsodija o goriškem slavčku

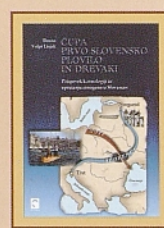
DARILO ŠT. 5:

B. Volpi Lisjak:
Vonj po morju

DARILO ŠT. 6:

B. Pertot:
Ti navdih in jaz beseda

DARILO ŠT. 13:

B. Volpi Lisjak:
Čupa

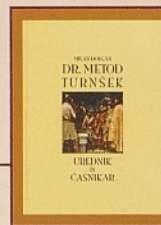
DARILO ŠT. 14:

B. Volpi Lisjak:
Zbornik DRAGE (vsi letniki)

DARILO ŠT. 7:

G. Pilleri:
Kramljanje o medicinski šoli

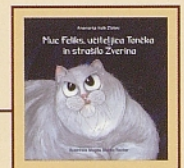
DARILO ŠT. 8:

M. Dolgan:
Dr. Metod Turnšek

DARILO ŠT. 15:

E. Umek:
Sprehod z baronom

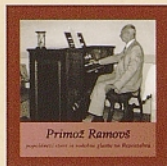
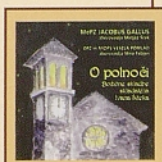

DARILO ŠT. 16:

A. Volk Zlobec:
Muc Feliks

DARILO ŠT. 20:

Zbor J. Gallus:
O polnoči

DARILO ŠT. 21:

Primož Ramovš:
Popoldnevi stare in sodobne glasbe na Repentabru

DARILO ŠT. 17:

L. Susič:
Od Miklavža do Božiča

DARILO ŠT. 18:

A. Volk Zlobec:
Štiri zgodbe izpod odeje

DARILO ŠT. 19:

Zbor J. Gallus:
Božično pričakovanje